

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filozofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Rituály vstupu do dospělosti v judaismu a křesťanství

Rituals of the transition to adulthood in Judaism and Christianity

Tereza Florianová

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B AJ-ZSV

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Markéta Dvořáková

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Rituály vstupu do dospělosti v judaismu a křesťanství vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 10. 4. 2016

.....

podpis

Děkuji Mgr. Markétě Dvořákové za odborné vedení práce, za poskytnuté rady a podněty a dále všem respondentům, kteří mi věnovali svůj čas a udělali se mnou rozhovor. Velké díky za podporu a trpělivost patří i mé rodině a přátelům. V neposlední řadě také Mgr. Janě Trunečkové za korekturu textu a Ing. Pavlu Motáňovi za pomoc s formální úpravou mé práce.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o významu přechodu mládeže do dospělosti, zaměřuje se konkrétně na rituály vstupu do dospělosti v judaismu a křesťanství. Hlavním cílem práce je zjistit, jakou roli v životě nábožensky založeného člověka hraje biřmování, bar micva a bat micva.

V teoretické části práce je nejprve charakterizován pojem rituálu obecně, jeho původ, druhy a význam a dále blíže specifikovány iniciační rituály v daných kulturách. Praktická část je věnována výsledkům kvalitativního výzkumu metodou nestrukturovaných rozhovorů provedených u jednotlivců, kteří některým z obřadů sami prošli. Závěr popisuje, jak jedinci tyto náboženské rituály s odstupem času vnímají a jaké změny v jejich životě po obřadu nastaly.

Klíčová slova:

Rituál, iniciace, dospělost, křesťanství, judaismus, biřmování, bar micva, bat micva

Annotation

The bachelor thesis discusses the importance of the transition of the youth into adulthood. Specifically, it focuses on the rituals of the transition to adulthood in Judaism and Christianity. The main aim of the thesis is to determine what the role of confirmation, Bar and Bat Mitzvah is for religious person.

In the theoretical part there is a characterisation of the term ritual, its origin, nature and importance. Moreover, there are specified initiation rituals in the cultures given. The practical part is devoted to the results of qualitative research which was carried out by the method of unstructured interviews with people who have passed one of these ceremonies. The conclusion describes how individuals deal with these rituals with hindsight and what changes have come to their lives after the ceremony.

Key words:

Ritual, initiation, adulthood, Christianity, Judaism, confirmation, Bar Mitzvah, Bat Mitzva

Obsah

1 Úvod.....	8
2 Teoretická část	10
2.1 Obecná charakterizace rituálu.....	10
2.2 Pojem rituál.....	10
2.3 Význam a funkce rituálu.....	12
2.4 Druhy rituálu.....	13
2.4.1 Přechodové.....	13
2.4.2 Iniciační.....	15
2.5 Původ rituálů.....	16
2.6 Zanikání rituálu.....	17
2.7 Dospívání.....	18
3 Biřmování.....	20
3.1 Pojem.....	20
3.2 Podstata svátosti biřmování.....	21
3.3 Průběh svátosti.....	22
3.4 Struktura obřadu biřmování.....	22
3.5 Symbolika iniciace.....	23
3.6 Svátostné znamení biřmování.....	24
4 Bar micva.....	25
4.1 Pojem.....	25
4.2 Původ a vývoj obřadu.....	27
4.3 Příprava.....	27

4.4	Obřad samotný, průběh	28
4.5	Bat micva	29
4.6	Rituální předměty.....	30
4.6.1	Talit	30
4.6.2	Modlitební řemínky (t'filín).....	30
4.6.3	Modlitební kniha.....	31
5	Praktická část	32
5.1	Výzkumná metoda	32
5.1.1	Kvantitativní výzkum.....	32
5.1.2	Kvalitativní výzkum.....	33
5.2	Kvalitativní dotazování	34
5.3	Výzkumná otázka.....	35
5.4	Kvalitativní rozhovor - základní taktiky	36
5.5	Nestrukturovaný rozhovor	38
5.6	Výběr respondentů	39
5.7	Struktura rozhovoru	40
5.8	Rozhovory – analýza.....	41
5.9	Shrnutí výsledků výzkumu.....	53
6	Závěr	55
7	Seznam použitých zdrojů	56
8	Seznam příloh.....	59
	Rozhovor Liliya, 23	59
	Rozhovor Jitka, 21	60
	Rozhovor Samuel, 21	61
	Rozhovor Nathanael, 19	62

Rozhovor Adam, 18	64
Rozhovor Eva, 25	65
Rozhovor Marie, 18	67

1 Úvod

Mou snahou je touto prací blíže popsat a objasnit význam náboženských rituálů v životě dospívajícího jedince. Téma jsem si vybrala hlavně z toho důvodu, že jako budoucí pedagog se budu s lidmi na prahu dospělosti setkávat a tento mnohdy náročný přechod s nimi řešit.

Chtěla bych tedy téma důkladně prozkoumat a zaměřit se na něj z pohledu dvou světových náboženství, tedy křesťanství a židovství, kde jsou tyto rituály obzvlášť významné.

Ve světském životě se již bohužel nedá hovořit o takto významných iniciačních obřadech, které by pomáhaly mladým lidem překročit pomyslný práh a vstoupit tak do světa dospělých. Ten totiž zahrnuje jak možnost se svobodně rozhodovat, tak také s tím související zodpovědnost, ke které jsou lidé na přípravách k biřmování i bar a bat micva vedeni.

Proto je hlavním cílem bakalářské práce zjistit, jakou roli v životě dospívajícího člověka tyto obřady skutečně hrají a jak je s odstupem času jedinci vnímají, zejména v souvislosti s jejich vírou, rodinou či právě s dospělostí.

Teoretická část práce je tematicky rozdělena do tří okruhů. V první části se zabývám charakteristikou rituálu, jeho funkcí a významem. Jedna podkapitola je věnována popisu období dospívání.

Další dva okruhy teoretické části jsou tematicky rozděleny podle náboženských obřadů, kterým se budu v kapitolách věnovat. Nejprve se zaměřím na biřmování, jeho podstatu, průběh a popis, dále také na symboliku iniciace.

Poslední okruh se věnuje přípravě a průběhu obřadu bar micva a bat micva. Zaměřuji se tedy na výklad, průběh rituálu a hlavně na význam pro život člověka.

V praktické části provedu kvalitativní výzkum pomocí metody nestrukturovaného rozhovoru se sedmi respondenty, který bude sloužit jako doplňující část práce.

Jedná se o jedince z nábožensky založených rodin, kteří v posledních letech prošli buď obřadem biřmování, bar micva nebo bat micva.

V závěru práce provedu shrnutí výzkumu a vyhodnotím, jaký je význam rituálu v jejich životě.

2 Teoretická část

2.1 Obecná charakterizace rituálu

Aby bylo možné vysvětlit a pochopit význam iniciačních rituálů, je třeba si úvodem objasnit, co vlastně pojem rituál znamená, jak vznikl a jak je možné na něj nahlížet. Dále je nutné alespoň krátce zmínit, jaké existují druhy rituálů a v neposlední řadě i popsat, jaký je jejich význam. Tato práce se zaměřuje na náboženské iniciační rituály, které souvisí se vstupem do dospělosti. Jistá pozornost tedy bude věnována i charakteristice období dospělosti a změnám probíhajícím v tomto období.

Rituály jsou důležitým společenským fenoménem, jejich historie je stará jako lidstvo samo. I v současnosti mají některé rituály pro člověka zásadní význam. Přestože se jejich obsah neustále mění, budou mít svůj význam bez pochyby také v budoucnosti.

2.2 Pojem rituál

Samotné slovo vzniklo z latinského *ritualis*, což v překladu znamená obřad, zvyk či posvátný řád. Avšak nalézt jasné vymezení tohoto pojmu není vůbec snadné. Rituál v sobě může zahrnovat skutečně široký okruh lidských činností a velice těžko se hledá stručná definice, která by byla schopna v sobě všechny tyto činnosti vymezit a přesně vystihnout.¹

Samozřejmě se však spousta antropologů pokoušela termín vysvětlit. Jako příklad by mohla sloužit známá definice Bobbyho Alexandra: „*Rituál definovaný těmi nejjobecnějšími a nejzákladnějšími pojmy je představení či předvedení, naplánované nebo improvizované, kterým se realizuje přechod od každodenního života k alternativnímu kontextu, v jehož rámci je proměněn všední den.*“²

---

¹ MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník*, s. 3417

² ALEXANDER, B. *Ritual and current studies of ritual: overview*, s. 139

Tento antropolog se snaží vysvětlit rituály pomocí pojmů představení a proměna a velký důraz klade na fakt, že veškeré rituály nacházíme v každodenním životě, v čemž tkví jejich hluboký význam.

Velký sociologický slovník nabízí poněkud jasnější vymezení daného pojmu a stručně jej definuje jako způsob chování založený na tradičních pravidlech. Díky tomu, že se rituály neustále opakují, mají tendenci sloužit k upevnění společnosti, jejích norem a celkové organizace.³

Rituály jsou odedávna součástí kultů a náboženství a hlavní psychologickou funkcí náboženského obřadu je bezpochyby podpora a posílení náboženského cítění. Jedná se totiž o akt společenský, účastníci se navzájem ujišťují, že patří k sobě a mohou se na sebe spolehnout. Jestli tomu tak v běžném životě skutečně je, to bude jedním z témat zkoumání praktické části této práce.

Autorka Fiona Bowie tento fakt vysvětluje jednoduše tak, že rituály nepodléhají účelové racionalitě, mohou však mít významné funkce integrační.⁴

Slovo ritual bylo v prvním Encyklopedii Britanniky, z roku 1771 stručně popsáno jako kniha, podle níž se musíme řídit při slavení náboženských slavností. Slovo rite však značí konkrétní způsob slavení bohoslužeb v daných zemích.

Dnešní chápání rituálu se v této encyklopedii objevuje až v roce 1910, tedy až v jejím jedenáctém vydání a definuje jej jako jakési rutinní symbolické jednání, které má vztah k individuálnímu vědomí a sociální organizaci.⁵

---

³ PETRUSEK, M. *Velký sociologický slovník*, s. 938

⁴ BOWIE, F. *Antropologie náboženství*, s. 151

⁵ Tamtéž, s. 151

2.3 Význam a funkce rituálu

Problematikou a významem rituálů se antropologové, ale i další odborníci zabývají především od druhé poloviny 19. století. Jejich odpovědi na otázku po jejich smyslu se však výrazně liší.⁶

Za zmínku stojí výklad uznávaného antropologa Jamese Georga Frazera, který publikoval ve svém díle *Zlatá ratolest: Výzkum magie a náboženství*, které je pokládáno za jedno z nejvýznamnějších děl současné antropologie.

O významu rituálů se Frazer krátce zmiňuje v tom smyslu, že dříve údajně sloužily především k dramatizaci motivu smrti a vzkříšení, což hrálo velkou roli pro způsob chápání přírodních pravidelností kosmických a vegetačních cyklů.⁷

Co se týče funkce rituálu, je zřejmé, že jeho hlavním cílem je vnášet do života určitý řád, uvědomit si změnu a společně ji prožít. Rituál má usnadnit adaptaci na příchod něčeho nového nebo naopak ztrátu něčeho starého. Má také pomoci něco přivítat nebo se s něčím rozloučit. V této práci se jedná o přechod z dětství do dospělosti.

Fiona Bowie uvádí, že mezi další funkce patří schopnost zprostředkovat a vyjádřit city, vyvolávat změny, obnovovat soulad a harmonii, korigovat a prosazovat způsoby chování. Podle této autorky mohou mít rituály i léčivou úlohu, dají se používat k udržení životních sil a úrodnosti půdy, dokáží zajišťovat dobré vztahy se světem nadpřirozených bytostí.⁸

Zde je vhodné zmínit úzkou historickou souvislost mezi rituálem a magií, či rituálem a mýtem, neboť rituály v minulosti sloužily hlavně k vykonávání magických a náboženských úkonů. Případně vznikaly v souvislosti se zpodobňováním a vysvětlováním mýtů. Neplatí však, že by byly rituály pouze záležitostí věcí minulých. Jsou stále aktuální, i když samozřejmě v pozměněné podobě.

---

⁶ MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník*, s. 3417

⁷ Tamtéž, s. 3417

⁸ BOWIE, F. *Antropologie náboženství*, s. 335

U obřadu jsou velice důležité symboly a gesta. Avšak tím nejdůležitějším na každém rituálu by měl být silný a hluboký prožitek, který v jedinci tento akt zanechá. Proto je práce zaměřena právě na něj a dále se bude významu a roli rituálu v životě člověka věnovat.

Ze všech uvedených definic vyplývá, že rituál je možné chápat jako druh chování, který se zakládá na předem daných pravidlech. Jeho hlavní funkcí je udržování a upevňování společnosti a jejích norem.

Rituál je úzce spjatý s pojmy ceremoniál nebo obřad, proto bývá spojován s také náboženstvím, ve kterém je považován za významnou společenskou událost a má silný integrační charakter.

2.4 Druhy rituálu

2.4.1 Přejímové

Nový motiv ve studiu rituálů představuje práce francouzského antropologa Arnolda van Gennepa, který zavedl pojem přechodové rituály a popsal je ve stejnojmenné knize. Arnold van Gennep poukazuje na podobnost obřadů, které jsou spojeny s určitými přechody v lidském životě.

Může se jednat například o prostý přechod z jednoho místa na druhé, ke kterému dochází například při cestování. Řeč však může být i o emocionálně složitějších a náročnějších přechodech jako je přesun z jedné společenské skupiny do jiné, rituály spjaté se zrozením dítěte a konečně obřady doprovázející přechod z dětství do dospělosti anebo přijímání do výlučných společenství, tedy iniciace, o které bude řeč později.⁹

---

⁹ MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník*, s. 2874

Všechny tyto obřady se skládají ze tří fází: z fáze odloučení od dosavadní skupiny, dále z rituálů pomezních, které doprovázejí období, po které dotyčný nepatří nikam, a konečně z rituálů sloučení, které formálně stvrzují náležení do nové skupiny.

Arnold Van Gennep chápal přechodové rituály velmi široce a hovořil o nich jako o všeobecném strukturujícím prostředku v lidských společnostech, který zahrnuje i sezonní slavnosti, územní rituály, oběť, pouť a vlastně každé náboženské nebo světské chování, které obsahuje fázi odloučení, pomezí a přijetí.¹⁰

Poukazoval také na etapy, které prý tvoří lidskou společnost a jsou kritickými okamžiky v životě každého jedince. Jedná se o kritické okamžiky jako je narození, puberta, manželství, porod, smrt.

Van Gennep rozlišuje 3 na sebe navazující fáze přechodových rituálů:

1. rituály preliminární (odluky)
2. rituály liminární (prahové)
3. rituály postliminární (sloučení)

V první fázi dochází k jistému symbolickému chování, při kterém je jedinec vytržen ze skupiny a odloučen od ní.

V další fázi, tedy během liminárního období, dochází k největší nejistotě, neboť jedinec se nachází ve stavu, kdy už nepatří do předchozí fáze, nenáleží do skupiny minulé, ale zároveň ještě ani není přijat do skupiny budoucí. Toto období by se dalo charakterizovat jako jistá prázdnota a nejistota. Jde pravděpodobně o psychicky nejnáročnější fázi rituálu.

V poslední, postliminární, fázi dochází k završení, k ukončení a opětovnému začlenění jedince.¹¹

---

¹⁰ GENNEP, A. *Přechodové rituály*, s. 19

¹¹ Tamtéž, s. 27

Na dílo A. Van Gennepa navazuje skotský antropolog Victor Turner, který dále teorii liminarity rozpracovává a v souvislosti s poslední, postliminární, fází dodává, že jedinec se poté znovu dostává do relativně stálého prostředí a nabývá nová práva a povinnosti vůči ostatním.¹²

Od člověka, který prošel určitým rituálem, se očekává, že bude pravidla svého nového postavení dodržovat a také jednat v souladu s normami a obyčejí dané společnosti.

„Přechodový rituál přináší změnu v tom, jak vnímáme sebe a svou realitu. Proměna může trvat jeden den, nebo může probíhat pomalu a těžce celý život.“¹³

Tyto tři vedlejší kategorie nebývají u jedné populace ani při stejném souboru obřadů rovnoměrně rozvinuté. Závisí na okolnostech a typu toho daného obřadu a společenství. Preliminární či odlučovací rituály bývají více rozvinuté v pohřebních obřadech, postliminární či slučovací rituály plní svou funkci zejména v obřadech svatebních. Liminární, pomezí či prahové rituály mají značný význam například při těhotenství, zásnubách, nebo také při iniciaci.¹⁴

2.4.2 Iniciační

Další skupinou rituálů, které bývají v literatuře rozlišovány, jsou tzv. rituály iniciační. Ty měly v minulosti pro člověka mimořádný význam a dodnes patří k nejdůležitějším rituálům vůbec. Obecně se jedná o obřady, které opět uskutečňují přechod z jednoho životního stavu do jiného, ovšem od přechodových rituálů se poněkud liší. Iniciační rituály se týkají zejména dospělosti, souvisí se změnou společenského statusu, kterého jedinec nabyde.

Zabývá se jimi mimo jiné i již zmíněný autor, Arnold van Gennep, který se zaměřuje právě na dospělost a obřady s ní spojené. Snaží se je popsat a definovat, avšak v kontextu s přírodními národy.¹⁵

---

¹² MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník*, s. 2875

¹³ MOORE, T. *Temné noci duše: průvodce na cestě těžkými životními zkouškami*, s. 50

¹⁴ GENNEP, A. *Přechodové rituály*, s. 19

¹⁵ Tamtéž, s. 67

Iniciační obřady ovšem neznamenají jen přechod jedince z jedné fáze do druhé či přechod dítěte do světa dospělých. Mohou totiž značit i vstup jedince do nejrůznějších společenství, případně vyřazení z jiných. Jako příklad lze uvést obřady, které jsou spojeny se vstupem do různých organizací, spolků či úřadů.

Iniciační rituály jsou totiž typické zejména pro náboženské komunity. Zcela jistě mezi ně tedy patří i biřmování a bar micva.

Mircea Eliade popisuje iniciační rituály slovy: „*Obecně se rozumí iniciací souhrn rituálů a ústních naučení, po kterých následuje zásadní změna náboženského a sociálního statusu osoby, která iniciací podstupuje.*“¹⁶

Obecně vzato by se dalo říci, že je život člověka provázen obřady, které slouží jako mezníky rozdělující různé fáze. Může jít i o malé běžné oslavy, které jsou součástí života asi každého z nás. Příkladem jsou oslavy narozenin či oslavy spojené se zahájením nebo ukončením školní docházky. Těmto i mnohým dalším oslavám v životě člověka je přikládán značný význam.

2.5 Původ rituálů

Původ rituálů, jak je zmíněno výše, je patrně tak starý jako lidstvo samo. Při hledání prvních obřadů je třeba ohlédnout se hluboko do historie, avšak přesná datace není možná. Rituály měly svou podobu již v pravěku a jsou nám přiblíženy například v podobě různých kreseb v jeskyních.

Je pochopitelné, že dříve byli lidé velmi úzce spjati s náboženstvím a vírou, jelikož toho mnoho nevěděli o světě kolem sebe. O to více také lpěli na obřadech a rituálech. Je tedy zřejmé, že rituály i mýty jsou velmi úzce svázány s vírou a náboženstvím.¹⁷

---

¹⁶ ELIADE, M. *Iniciace, rituály, tajné společnosti*, s. 4

¹⁷ WATTS, W. A. *Mýtus a rituál v křesťanství*, s. 20

Rituály mohou být chápány i jako magické provádění bohoslužeb, jimiž se lidé jako společenství věřících zmocňují vyšších sil. Opět je zde myšlenka upevnění a udržování společenství a jeho organizace, k čemuž je jako nástroj použit právě rituál.

Není tedy divu, že právě různá náboženství jsou nositeli a udržovateli řady rituálů. Například křesťanské rituály v rámci sedmi svátostí (křest, biřmování, svátost oltářní, pokání, stav manželský, svěcení kněžstva, poslední pomazání) představují podstatné kroky či fáze v životě křesťana a mají svůj význam a tradiční podobu dodnes.¹⁸

2.6 Zanikání rituálu

Přesto, že pro některé jedince jsou dodnes obřady a rituály důležitou součástí jejich životů, ukazuje se, že ve společnosti dochází k jistému vytrácení hlubokého významu, kterého mají rituály nabývat.

Stává se, že již nejsou tak posvátné a mnohdy ani neposkytují citový prožitek, kvůli kterému jsou v podstatě konány a který byl samozřejmostí pro naše předky. Lze tedy hovořit o jistém vytrácení rituálů z našeho každodenního života. Jestli je tomu tak i v případě obřadů biřmování, bar a bat micva, je předmětem zkoumání.

Jev zanikání rituálů se zdaleka nedá považovat za přívětivý. Člověk je tvor, který má potřebu svůj život obohacovat o posvátné okamžiky, které jej pomohou vytrhnout z všednosti a každodennosti a poskytnou mu intenzivní prožitky.

Co se týče náboženských obřadů a rituálů, dá se vypořádat, že ani těm se v dnešní společnosti nevyhnulo postupné vytrácení, ale ukazuje se, že je nelze vyloučit úplně. Na jejich místě se v posledních letech objevují obřady občanské, které se je snaží svým způsobem nahradit. Příkladem jsou civilní sňatky, pohřby a podobně.

Otázkou však zůstává, do jaké míry jsou schopny tyto občanské obřady nahradit ty náboženské a jak intenzivně je člověk ve srovnání s nimi prožívá.

---

¹⁸ WATTS, W. A. *Mýtus a rituál v křesťanství*, s. 20

Tím, že k nahrazování dochází se zdá, že člověk má potřebu udržovat a provozovat slavnosti a rituály jakéhokoli druhu.

2.7 Dospívání

S biřmováním a bar micva je spojeno období dospívání a přechod do dospělosti. Nejprve je tedy nutné si krátce shrnout, co pojem dospívání znamená a co v sobě zahrnuje.

Asi nejznámějším faktem je, že se jedná pravděpodobně o nejdramatičtější a nejbouřlivější období lidského života, které je provázáno mnohými změnami fyzickými i psychickými. Dochází však také ke změnám ve společenském postavení. Zejména tyto změny mohou být pro mnohé dospívající jedince velmi náročné.

Projevují se také vývojové rozdíly mezi dívkami a chlapci. Je všeobecně známé, že dívky dospívají dříve. S tím souvisí fakt, že bat micva se u židovských dívek tradičně slaví ve věku dvanácti let, avšak bar micva až ve věku chlapcových třinácti let. Vývojové změny jsou ovšem individuální.¹⁹

Postupem času již rozdíly nebudou tak patrné a přijde čas, kdy jedinec bude muset udělat ten pomyslný krok a vstoupit do dospělosti. V kontextu náboženských obřadů se dá hovořit o tom, že jsou mladiství na tento vstup připravováni, což jim může v dané situaci pomoci.

---

¹⁹ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Přehled vývojové psychologie*, s. 101

V posledních letech se poukazuje na celkové zrychlení vývoje a růstu, dle výzkumů prý dochází ke zrychlení pohlavního vývoje v posledních dvou generacích asi o jeden až tři roky. Příčiny nejsou zcela jasné, uvažuje se o změně životních podmínek, bohatší stravě a pravděpodobně celkově rychlejšímu tempu současného života člověka.²⁰

Antropologický slovník nabízí další definice pojmu dospělosti a uvádí, kdy člověk dosahuje takzvané dospělosti sociální.

Tvrdí, že: „*Sociální dospělosti dosahuje jedinec až v případě získání sociálního statutu dospělého jedince a nezbytného zařazení v sociální hierarchii. V této fázi reprodukce je tvorba pohlavních buněk pravidelná a kvalitní. U člověka bývá tento přechod do skupiny sociálně dospělých potvrzován různými rituály dospělosti (iniciace).* (Václav Vančata, Marina Vančatová)²¹

---

²⁰ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Přehled vývojové psychologie*, s. 101

²¹ MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník*, s. 975

3 Biřmování

První z náboženských iniciačních rituálů, který je tématem práce, je právě biřmování. Ve světském životě se podobné rituály téměř vytratily a mladí lidé na prahu dospělosti pak neprožívají žádný podobný předěl, který by je v jejich vývoji mohl posunout dál.

Tento náboženský obřad je ukázkou samostatnosti, která je tou zásadní vlastností při přechodu mezi dětstvím a dospělostí.

Rituály vnáší do života řád, který je zejména v tomto období tolik potřebný, což je patrné hlavně ve školách. Z pozice pedagoga je zajímavé pozorovat jedince v období, kdy již nejsou děti, ale ani dospělí.

Navzdory tomu, že se tito žáci staví proti autoritě, umí se již rozhodovat, částečně se vypořádat se svými city a představit si, co obnáší závazky a řád. Právě toto období je nejdůležitějším mezníkem ve smyslu zařazení se do skupiny a určení si svých životních hodnot a postojů.

Rituál, zejména náboženský, může člověka posunout dále a toto období hledání sama sebe značně urychlit. Napomoci tomu může příprava na biřmování, při níž se řeší nejen otázky víry, ale také vlastní identity.

Biřmováním tedy jedinec jistým způsobem vstupuje do světa dospělých. Jeho úkolem je naučit se přijímat zodpovědnost za své činy, přiznat se ke své víře a následovat zvolenou cestu.

3.1 Pojem

Pro označení svátosti biřmování východní křesťané užívají pojem myropomazání, jinými slovy pomazání svatým myronem neboli křížmem. Západní pojem pro tuto svátost je termín konfirmace, který znamená biřmování.²²

---

²² ALTRICHTER, M. *Studijní texty ze spirituální teologie IX*, s. 162

Jako společný termín byl navržen název pomazání svatým křížmem, jelikož prý výraz biřmování plně nevystihuje podstatu svátosti.

3.2 Podstata svátosti biřmování

Biřmování je svátost křesťanské dospělosti, kterou je křesťan pověřen ke službě v církvi. Tento obřad je také nazýván svátostí vylití darů Ducha svatého. Je jednou ze sedmi svátostí katolické, pravoslavné, anglikánské církve a Církve československé husitské. Svátostí se obecně rozumí něco mezi symbolem a realitou, jedná se o symbolickou akci, která má sloužit k osobnímu rozvoji člověka a zanechat v něm jistý prožitek.²³

Biřmovaný díky tomuto obřadu získá dary Ducha svatého a je s církví dokonaleji spojen. Poté již lze na jedince nahlížet jako na duchovně dospělého. Biřmovanému křesťanovi tedy již náleží práva a povinnosti v plném rozsahu. Tento stav je přirovnáván k občanské plnoletosti. Znamená to tedy, že se již člověk musí vyrovnat se všemi okolnostmi, které mu přináší každodenní život, ať už se jedná o práci, rodinu či jiné sféry lidského života.

Biřmování je tedy vnímáno jako svátost křesťanské dospělosti. Ve své podstatě se však nejedná o dospělost, ale spíše o začlenění do církevního společenství a tím i přijetí své účasti na plnění poslání církve, na šíření církevních hodnot.²⁴

---

²³ Altrichter, M. *Studijní texty ze spirituální teologie IX*, s. 165

²⁴ Tamtéž, s. 161

3.3 Průběh svátosti

Biřmování se uděluje při mši svaté. Udělovatelem této svátosti je biskup, případně jím pověřený kněz, většinou administrátor diecéze. Kněží mohou biřmovat pouze ve výjimečných případech.

Doporučuje se, aby obřad proběhl v době, kdy biřmovanec dosáhne věku osmnácti let, ovšem nejedná se o závazný předpis. Často k biřmování dochází dříve.

Tomuto rituálu předchází příprava, která svou délkou může překročit i jeden rok. Stejně tak jako při křtu je třeba, aby měl biřmovanec kmotra. Ten může být stejný, avšak není to podmínkou. Kmotr hraje důležitou roli, měl by se totiž za svého kmotřence modlit.²⁵

3.4 Struktura obřadu biřmování

Svátost biřmování se uděluje při mši svaté po evangeliu, aby se poukázalo na spojení s předchozími iniciačními svátostmi, které biřmování předcházely. Jedná se o křest a svaté přijímání. Vlastní liturgie biřmování pokračuje v tomto pořádku:

Biřmovanci se nejprve jeden po druhém představí biskupovi a většinou i řeknou, kterého svatého si vybrali jako patrona. Vysloví také svoje biřmovací jméno.

Následně hovoří biskup, jehož promluva má biřmovancům připomenout, co se zanedlouho stane. Hovoří se o tom, že je Duch svatý obdaruje svými dary. Biskup také připomíná, že se stávají společenstvím dospělých křesťanů, kteří mají svědčit ve světě o své víře.²⁶

---

²⁵ Altrichter, M. *Studijní texty ze spirituální teologie IX*, s. 166

²⁶ POKORNÝ, L. *Světlo svátostí a času*, s. 25

Dále dochází k obnovení křestního slibu, což podtrhuje spojení právě se křtem, a tím i osvobozením se od zla. Biřmovanci se tedy společně, ale každý sám za sebe, zřikají zla a vyznávají víru. Zde je opět spojení se křtem, při kterém za ně vyznávali víru rodiče a kmotři.

Obřad má hlavní počátek ve stanovení základního rituálu této svátosti, což je takzvané vkládání rukou a pomazání svčceným olejem (křížmem) na čele a slovy, která jsou při této příležitosti pronášena z liturgických textů. Tomuto předchází modlitba biskupa za biřmovance a svolávání darů Ducha svatého na všechny.

K samotnému biřmování dochází ve chvíli, kdy biskup namáčí palec v křížmu a biřmovance značí křížem na čele, přičemž říká: „*Přijmi pečeť daru ducha svatého.*“ Kmotr přitom drží biřmovance pravou rukou na jeho pravém rameni. Celý rituál udílení svátosti biřmování se uzavírá pozdravem pokoje, kdy biskup pozdraví biřmovaného slovy: „*Pokoj Tobě.*“ Ten může, ale nemusí, stejně odpovědět biskupovi.²⁷

Po udělení svátosti se konají přímluvy, v nichž jsou obsaženy prosby za biřmované, jejich rodiče, kmotry, církev i za všechny lidi. Přímluvy si mohou biřmovanci nachystat sami, nebo se toho mohou chopit například jejich rodiče.

Poté následuje mše, která je ukončena závěrečným slavnostním požehnáním a modlitbou nad lidem. Na samotném konci biskup uděluje slavnostní požehnání se vztaženýma rukama.²⁸

3.5 Symbolika iniciace

V kontextu svátostných znamení křtu a biřmování je třeba se zamyslet nad celým průběhem a podstatou křesťanské iniciace, nad gesty a slovy a také nad tím, co s sebou tyto obřady přinášejí a jaký mají význam.

---

²⁷ POKORNÝ, L. *Světlo svátostí a času*, s. 25-31

²⁸ Altrichter, M. *Studijní texty ze spirituální teologie IX*, s. 172

Především jde tedy o pochopení role obřadu biřmování v životě křesťana, jak jej vnímá a hodnotí s odstupem času.

Mimo jiné se práce zaměřuje i na zachycení skutečné podstaty rituálů náboženské dospělosti a na to, jestli jsou v reálném životě skutečně tolik významné, jako se o nich hovoří a píše v knihách.

3.6 Svátostné znamení biřmování

Smyslem biřmování je udělení sedmi darů Ducha svatého a původním znamením tedy vzkládání rukou. Mazání křížem je něco dodatečného, co tohle znamení pouze doplňuje. Vkládání rukou a mazání olejem mají v Bibli hlubokou symboliku, jelikož vztažené ruce naznačují udělení určité moci, nebo předávání darů.²⁹

Osoba, která je pomazána olejem na hlavě, má nyní naplnit určité životní poslání. A ten, kdo je pomazán vonným olejem, tedy křížem, se stává nositelem této vůně, kterou má šířit kolem sebe. Abychom pochopili cíl biřmování, je třeba rozboru biblického textu, který mluví o Duchu jako o příslibu a daru.³⁰

Duch je dán křesťanovi jako znamení, jež připodobňuje ke Kristu a díky němu je uskutečněno dokonalé začlenění do církve. Takový věřící, který je pokřtěn a biřmován už dle církve může plně a hodnotně vzdávat kult Bohu, tyto obřady jsou tedy v životě křesťana důležitými mezníky.

---

²⁹ Sk 8, 14-17 a 19, 5-6

³⁰ Sk 1, 4-5; 2, 39; 2, 38

4 Bar micva

Bar micva je rituál, který je v rámci naší židovsko-křesťanské civilizace asi nejbližší rituálu biřmování. Smyslem náboženské výchovy židovského dítěte je naučení Tóry, což bývá úkolem rodičů. Dítě se učí nejdříve modlitby, s věkem je však vedeno k zachování dalších a dalších příkázání. Bar micva bylo původně označení pro osobu, jež je zodpovědná za zachování předpisů judaismu.³¹

4.1 Pojem

Tento pojem v překladu znamená syn příkázání a jedná se o druhý stupeň židovské iniciace. Stejně jako biřmování musí nutně předcházet křest, tak i bar micva má nějaký obřad, který musí být předem vykonán. Prvním stupněm židovské iniciace je tedy Brit mila, neboli obřízka, která je pro židovské národy typická.³²

Význam hebrejského brit je smlouva, svazek či ujednání mezi Bohem a člověkem a slovo mila značí obřezání. Jedná se o jisté zpečetění smlouvy s Bohem a v Bibli má původ u Abraháma a jeho potomků. Tento rituál se vykonává osmého dne od narození chlapce a je pro židy jedním z nejvýznamnějších obřadů vůbec a jedním ze základních předpisů judaismu. U dívek se neprovádí.³³

Obřízka je znamením příslušnosti k danému národu a hlavně k náboženství a odlišuje tak jedince od ostatních, což autor Simon de Vries vyjadřuje slovy: „*Smlouva je vyznačena přímo na Abrahamově národě, je vyříznuta do masa jeho potomků a bude tomu tak po všechny generace.*“³⁴

---

³¹ FISHBANE, A. *Judaismus: Zjevení a tradice*, s. 128

³² Tamtéž, s. 128

³³ PÍPAL, B. *Hebrejsko-český slovník*, s. 31

³⁴ VRIES DE, S. *Židovské obřady a symboly*, s. 166

A konečně druhý stupeň židovské iniciace, který má stejně přísná pravidla, co se týče doby, kdy má být vykonán. Pokračováním iniciace je tedy Bar Micva, syn příkazu, tzn:

„Ten, na něhož se vztahuje povinnost udržovat zákon a značí společenskou dospělost u židovských chlapců.“³⁵

Slovo Bar je aramejského původu, nejedná se tedy o termín z Bible, avšak pojem Ben v hebrejštině znamená syn, odtud se název syn příkázání odvozuje. U dívek se užívá rituálu Bat Micva, dcera příkázání. Ten bude rozebrán později.

Nejpodstatnější rozdíl mezi Bar Micva a biřmováním je pravděpodobně ve věku, kdy k rituálům vstupu do dospělosti dochází. Zatímco v křesťanství věk biřmovanců průměrně odpovídá věku osmnácti let, u Bar Micva je přísně určeno, že musí být vykonán u chlapců ve věku třinácti let. Konkrétněji je stanoven na první šabat nebo při první příležitosti po třináctých narozeninách. Samozřejmě se jedná o předpisy ortodoxní.

Jde tedy o označení chlapce, který dosáhl třinácti let a z náboženského hlediska je zodpovědný za své jednání. Od čtrnáctého roku se již chlapec začíná podílet i na veřejném náboženském životě.³⁶

Věk byl určen dle dávné tradice, která určuje začátek puberty u chlapce právě ve věku třinácti let. Určujícím znakem je ochlupení na genitáliích, takže při absenci vývoje genitálií zůstávají dívky i chlapci nezletilými.

Předčasný rozvoj však dospělost neznamená. Je třeba zdůraznit, že náboženská dospělost neznamená totéž, co dospělost biologická. K završení intelektuálního vývoje dochází dle Talmudu ve věku dvaceti let. Je tedy nutno jasně rozlišovat bar micva ve smyslu plnění náboženských povinností a ve smyslu právní odpovědnosti.

Obřad je pro chlapce obzvlášť významný zejména pro to, že jsou poprvé poctěni tím, že mohou při bohoslužbě poprvé číst z Tóry, termínem micva je totiž třeba rozumět i celou Tóru.³⁷

---

³⁵ NOSEK, B. *Židovské tradice a zvyky*, s. 58

³⁶ Tamtéž, s. 59

³⁷ Tamtéž, s. 58

V tomto významu je rituál chápán asi od středověku, i když se výraz *bar micva* objevuje již v Talmudu, kde je ovšem chápán jinak. Tímto termínem se tedy dnes rozumí dosažení náboženské dospělosti i označení pro ceremonii.

4.2 Původ a vývoj obřadu

První zmínky o věkové zralosti ve třinácti letech se nacházejí již v Mišně, která je záznamem ústní tradice judaismu. V ní se dále uvádí, k čemu jsou lidé v různých obdobích života způsobilí, tedy kdy mohou být označeni za dospělé. Tento věk je dále dáván do souvislosti s Biblií, kde se v Lukášově evangeliu píše o dvanáctiletém Ježíšovi, který je již v té době považován za zralého.³⁸

Pokud jde o dataci prvního obřadu toho typu, nelze jednoznačně určit, kdy vznikl. Dle některých badatelů se o prvních ověřitelných zmínkách konání *bar micva* hovoří až ve 13. století. Prý neexistují záznamy, které by dokazovaly, že by se obřad konal už dříve. Od 14. století je údajně rozšířena tradice pořádat tuto velkou událost přesně první šabat po chlapcových třináctých narozeninách a následně také *privilegium číst z Tóry*. Samotný průběh obřadu je již po staletí téměř nezměněn.³⁹

4.3 Příprava

Obřadu v ortodoxních komunitách obvykle předchází držení půstu, což je vnímáno jako hlavní příprava na takto důležitou událost. Tento zvyk pochází ze starověkého Jeruzaléma, kdy na konci půstu vzal otec chlapce k požehnání od všech starších v obci, kteří se modlili mimo jiné i za to, aby chlapec konal dobré skutky a byl dobrým člověkem.

---

³⁸ NOSEK, B. *Židovské tradice a zvyky*, s. 61

³⁹ Tamtéž, s. 61

Kromě období půstu je další tradicí vkládat měsíc před ceremonií tfilin. Jedná se o modlitební řemínky, které se ovíjejí kolem paže a přivazují na čelo. Na konci řemínků jsou kožené krabičky, ve kterých jsou uloženy pergameny s citáty z Bible a používají se každý den při ranní bohoslužbě, s výjimkou šabatu a svátků.⁴⁰

Chlapec se musí také řádně připravit na čtení Tóry, kdy doba příprav se různí, trvá přibližně jeden až tři měsíce, může se však jednat i o delší období a mnohdy vyžaduje pomoc učitele.

4.4 Obřad samotný, průběh

Místem konání je tradičně synagoga, v Izraeli však bývá bar micva často u Zdi nářků. Nejdůležitější část ceremonie je vyvolání neboli výstup k Tóře. Dříve se obřad nemusel konat pouze v sobotu, avšak ve všední dny se chlapcům nedostalo tolik pozornosti a dostali pouze dvě požehnání. Je třeba zdůraznit, že popis a průběh obřadu je čerpán z knih, které většinou popisují ortodoxní zvyky, obřady mohou v jiných komunitách probíhat dle pravidel, která níže zmiňovaným neodpovídají.

Rodiče si tedy přáli, aby se obřad konal v šabat, jelikož bývá zvykem předvolat oslavence jako posledního, tedy jako sedmého, což mu umožňuje uzavírat bohoslužbu. Stává se tedy nejdůležitějším členem a získává privilegované postavení.

Otec jde se synem nejprve do synagogy, kde si chlapec navlékne tfilin přesně tak, jak poslední měsíc či déle nacvičovat a o šabatu je vyvolán k Tóře. Rituál dále pokračuje vyjádřením otcovy úlevy za to, že je osvobozen od potrestání za přestupky, kterých se dopustilo jejich dítě.⁴¹

---

⁴⁰ STERN, M. *Svátky v životě židů*, s. 28

⁴¹ NOSEK, B. *Židovské tradice a zvyky*, s. 63

Otec vyjadřuje úlevu z toho důvodu, že se dle středověké tradice přičítají špatné činy dětí jejich otcům jako trest za to, že je nevychovali správně.

Když je obřad u konce, může následovat slavnostní hostina, která nese název *Se'udat bar micva* neboli pohoštění příkázání. Při radostných příležitostech je běžné uzavírat rituál hostinou. Právě tato hostina je speciální mimo jiné díky přítomnosti rabínů a učenců, kteří pronášejí benedikce určené chlapci a vyjadřují tím ochrannou moc od Hospodina.⁴²

4.5 Bat micva

Termínem pro nábožensky dospělou dívku i pro její obřad vstupu dospělosti je v židovské kultuře *bat micva*, v překladu dcera příkazu. Je pochopitelně mladší než *bar micva*, jelikož ženy se začaly na veřejném náboženském životě podílet až později.⁴³

Nejdůležitějším rozdílem mezi vstupem do dospělosti u židovské dívky a chlapce je věk, kdy k této pomyslné náboženské dospělosti u obou pohlaví dochází. Dle *halachy* totiž na rozdíl od chlapce dívka dosahuje plnoletosti již ve věku dvanácti let a jednoho dne.

První uskutečnění obřadu se datuje rokem 1922, kdy nejstarší dcera rabína Mordechaje Kaplana, Judith Kaplanová Eisensteinová prošla první ceremonií *bat micva* vůbec.

Přesná struktura obřadu se různí. Někdy se slaví během páteční večerní bohoslužby, někdy o šabat a do jisté míry tak kopíruje obřad *bar micva* s jednou důležitou výjimkou. V ortodoxních komunitách nebývá zvykem, aby se žena podílela na vedení bohoslužeb v synagoze a tedy čtení Tóry, proto jejich obřad probíhá odlišně.⁴⁴

---

⁴² NOSEK, B. *Židovské tradice a zvyky*, s. 64

⁴³ Tamtéž, s. 65

⁴⁴ Tamtéž, s. 65

Dívky jsou seznámeny se zákony, ze kterých pak skládají zkoušku, po jejímž složení se účastní obřadu bat micva, doslova dcery příkazu. Při něm musí recitovat text z Bible či Talmudu, tradiční židovskou modlitbu nebo v krátkosti přednášet na nějaké náboženské téma. Poté následuje oslava s rodinou.

V jiných komunitách však obřad vypadá stejně jako bar micva a i dívky se připravují na čtení Tóry a mohou dělat to stejné, co chlapci. Proto byly pro výzkumnou část práce vybrány právě dívky z reformního a konzervativního směru judaismu, které měly možnost číst z Tóry. Tím, že jejich bat micva odpovídala svou podstatou bar micva, mohou tak lépe popsat význam a roli rituálu v jejich životě a jsou i vhodnějšími respondentkami pro doplňující šetření k této práci.

4.6 Rituální předměty

4.6.1 Talit

Jedná se o modlitební šál, na kterém jsou připevněny třásně. Ty mají zvláštní význam a nosí se v rámci ranní bohoslužby, v období půstu a také o svátcích. Třásně neboli cicijot jsou považovány za nejdůležitější příkaz, protože mají symbolizovat všechny ostatní příkazy a nutnost je plnit.

Talit bývá typickým dárkem v rámci oslav bar micva, aby nově nábožensky dospělému jedinci připomínal jeho povinnosti.⁴⁵

4.6.2 Modlitební řemínky (t'filín)

Tento předmět je již částečně popsán výše, jedná se tedy o dvě krabičky z kůže, v nichž jsou vloženy pergameny s úryvky Tóry, konkrétně jde o texty z Exodu a Deuteronomia

---

⁴⁵ NOSEK, B. *Židovské tradice a zvyky*, s. 66

Ke krabičkám jsou pak připojeny kožené řemínky. Jeden slouží k ovinutí slabší paže a druhý k ovinuté hlavy.⁴⁶

Symbolizují tím spojení mezi lidmi a Bohem. O šabat a svátcích se nepoužívají z prostého důvodu, tedy že šabat sám již symbolizuje spojení s Bohem, není třeba žádných dalších předmětů.⁴⁷

Na slabší ruku se řemínky uvazují kvůli svitkům, jež obsahují. Ty totiž mají člověka posílit, takže praváci si řemínky uvazují na levou ruku a leváci na pravou. Existuje přesný a podrobný návod, jak tfilin používat, jakým způsobem je namotat a co daný postup symbolizuje.

Proto je před obřadem třeba vše důkladně nacvičit a naučit se. Důležitou součástí tohoto předmětu bývá také sáček na tfilin, na němž obvykle bývá vyšito jméno chlapce. Dívky obvykle tfilin o ceremonii nevkládají, jsou totiž známy případy, kdy proti jeho nošení ženami rabíni protestovali. Přesto však existují výjimky a v některých liberálních komunitách je ženy nosí.⁴⁸

4.6.3 Modlitební kniha

Jedná se o častý dar od rodiny. Kniha bývá obvykle zdobená, ve stříbrné vazbě a obsahuje dvě schránky, do nichž se může ukládat tfilin na ruku a na čelo.

K oblíbeným darům pak patří i rituální čepička kipa. Ta bývá zhotovována z různých materiálů, nejčastěji ze sametu. Jsou černé nebo barevné, bílá je používá jen pro Vysoké svátky, například Roš ha-šana (židovský Nový rok) a Jom kipur (Den smíření, jeden z nejvýznamnějších dní židovského kalendáře).⁴⁹

---

⁴⁶ NOSEK, B. *Židovské tradice a zvyky*, s. 68

⁴⁷ STERN, M. *Svátky v životě židů*, s. 28

⁴⁸ NOSEK, B. *Židovské tradice a zvyky*, s. 67

⁴⁹ NOSEK, B. *Židovské tradice a zvyky*, s. 68

5 Praktická část

5.1 Výzkumná metoda

5.1.1 Kvantitativní výzkum

Kvantitativní výzkum využívá náhodného výběru a jedná se o velmi silně strukturovaný sběr dat. Výsledky zjišťuje pomocí analýzy dat statistickými metodami. Vzorem kvantitativního přístupu k výzkumu v sociálních vědách jsou metody přírodních věd. Základním předpokladem tohoto typu výzkumu je schopnost do jisté míry měřit a předpovídat lidské chování. Zjišťování výsledků probíhá za pomoci testů, dotazníků nebo pozorování.⁵⁰

Výzkumníci stále častěji kombinují metody kvalitativního a kvantitativního výzkumu, čímž se snaží o co nejlepší využití výhod, které tyto dva přístupy nabízejí. Pak se tedy hovoří o používání smíšeného plánu nebo o smíšené výzkumné strategii.⁵¹

Kvantitativní výzkum má ve společenských vědách oproti kvalitativnímu mnohé výhody.

Díky velkému počtu zkoumaných osob je vyžadováno velké množství dat, proto jsou výsledky považovány za reprezentativnější a vedou tak k lépe ověřitelným a srovnatelným výsledkům. Generalizace závěrů je snadnější ve srovnání s kvalitativními metodami a způsoby sběru i následné zpracování dat jsou časově mnohem méně náročné. Pozitivem je také aplikovatelnost a hlavně výrazně větší nezávislost výsledků výzkumu na konkrétním výzkumníkovi.⁵²

Tyto výhody však nejsou relevantní k cíli této práce a metoda kvalitativního výzkumu není pro zkoumané jevy vhodná z mnoha důvodů. Tím stěžejním je fakt, že pro účely této práce je nutné získat detailní informace o zkoumaných jevech, tak jako by to s kvantitativními metodami nebylo možné, jelikož tyto informace neumožňují zjistit.

---

⁵⁰ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 46

⁵¹ Tamtéž, s. 46

⁵² Tamtéž, s. 46

Hlavní nevýhodou je totiž absence hlubšího vhledu do zkoumané problematiky a také obtížná zohlednitelnost individuálních rozdílů, která je nutnou součástí dané problematiky.

Pokud by šlo o celkové shrnutí nejdůležitějších vlastností kvantitativního výzkumu, obecně platí, že probíhá více strukturovaně a užívá spíše deduktivních postupů s metod. Jde o přesné vymezení proměnných a zachycení toho, na co se chce pozorovatel zaměřit. Hlavním cílem zmiňovaného výzkumu je testování hypotéz a teorií.⁵³

5.1.2 Kvalitativní výzkum

Při zkoumání role rituálu dospělosti v životě věřícího člověka je tedy k šetření použit kvalitativní výzkum. Výhoda této metody spočívá zejména v tom, že v jejím rámci nedojde pouze k získání dat, ale především k pochopení vztahů, souvislostí a významů, které jsou pro zpracování klíčové.

Mezi přednosti kvalitativního výzkumu tedy patří získání velmi podrobného popisu a dále vhledu při zkoumání daného jedince, události či fenoménu. Velkou výhodou je také umožnění zkoumání v přirozeném prostředí. Kvalitativní výzkum dále umožňuje pružné plánování jednotlivých etap výzkumu a hlavně možnost reagovat na měnící se okolnosti či situaci v průběhu šetření. Připouští také možnost konzultace a zohledňuje názory účastníků.

Kvalitativní výzkum tedy využívá vědeckých metod, jednotlivými případy se zabývá do hloubky a mezi jeho hlavní metody patří různé formy rozhovorů nebo také kvalitativní pozorování. Snaží se tak dosáhnout cíle, který spočívá v popisu zvláštností individuálních případů, v generování nejrůznějších hypotéz a dále v rozvíjení teorií o fenoménech světa.⁵⁴

---

⁵³ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 63

⁵⁴ Tamtéž, s. 63

Zajímavostí a výhodou kvalitativního výzkumu oproti výzkumu kvantitativnímu je jeho průběh, který bývá nejčastěji realizován v přirozeném prostředí a přirozených podmínkách. Dále má pružný charakter, což znamená, že se plán výzkumu rozvíjí, ale hlavně proměňuje a přizpůsobuje okolnostem a postupně získaným výsledkům.⁵⁵

Na tomto místě je třeba uvést i nevýhody, které s sebou daná metoda přináší. Jedná se především o špatnou zobecnitelnost na populaci či na jiné prostředí a také těžkou testovatelnost výsledků a teorií.

Pravdou je, že kvantitativní výzkum může být do jisté míry ovlivněn samotným výzkumníkem a jeho názory a preferencemi, hrozí zde tedy jistá subjektivní zabarvenost výsledků. Přesto, že se zde pracuje s méně účastníky než ve výzkumu kvantitativním, tak sběr, analýza a zpracování dat jsou naopak časově mnohem náročnější.⁵⁶

Avšak i přes nevýhody, které jsou zde uvedeny, se vzhledem k povaze problému i cíli práce jeví nejvhodnější volit v tomto případě kvalitativní výzkumnou strategii. V tomto případě se jedná o nejlepší druh analýzy dat, jelikož je vyžadováno citlivé naslouchání výzkumníka s nutností porozumění osobním zkušenostem účastníků obřadu.

5.2 Kvalitativní dotazování

Mezi hlavní metody sběru dat v kvalitativních výzkumech patří zejména naslouchání vyprávění, kladení otázek respondentům a získávání jejich odpovědí. Kvalitativní dotazování zahrnuje nejrůznější typy rozhovorů, testů, případně i dotazníků. Obvykle se zvolí jedna metoda, která se užívá samostatně, ale je zde i možnost kombinování. Příkladem by byla kombinace zúčastněného pozorování a neformálního rozhovoru nebo dotazníku.⁵⁷

---

⁵⁵ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 63

⁵⁶ Tamtéž, s. 52

⁵⁷ Tamtéž, s. 164

Další možností je užití polostrukturovaného dotazování, jehož podmínkou je vytvoření osnovy, ale především nutnost definování účelu dotazování. Pokud jde o metodu analýzy dat za pomoci přísně strukturovaného dotazování, jedná se o oblíbenou formu získávání dat, která je mnohem jednodušší než dotazování nestrukturované, bývá však terčem mnoha kritiků a nepovažuje se za nejvhodnější metodu.

Jedním z důvodů je respondentova neznalost teoretického rámce dotazování, proto se za nevhodnější typ považuje polostrukturované a nestrukturované tázání.

To umožňuje svobodu dotazovaného, a tím mu dává možnost vyjádřit své osobní pocity a názory, může se také dotazovat na případné nejasnosti, což přispívá k jasnějším výsledkům. V tomto případě se tedy výzkumník přizpůsobuje respondentovi.⁵⁸

5.3 Výzkumná otázka

Cílem bakalářské práce je zodpovědět základní výzkumnou otázku: Jakou roli v životě člověka hrají rituály vstupu do dospělosti? Jak je s odstupem času jedinci vnímají?

Důležitým cílem pro tuto práci je také nalezení odpovědí na následující doplňující otázky, tedy jestli daný obřad dospělosti považuje jedinec za důležitý a jaké změny jim případně do života přinesl.

Poznávací cíl je východiskem pro stanovení výzkumné metody, strategie, techniky sběru dat a jednotek zkoumání a zjišťování. Z teoretického rámce předchozí části byla vytvořena základní výzkumná otázka. Provedením kvalitativního výzkumu za pomoci metody nestrukturovaného rozhovoru se na ni pokusím odpovědět.

---

⁵⁸ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 164

5.4 Kvalitativní rozhovor - základní taktiky

Před začátkem kvalitativního rozhovoru se musí výzkumník seznámit se základními taktikami této metody sběru dat. Jisté je, že tazatel musí mít určité vlastnosti, které mu při rozhovoru pomohou a jsou nutné pro jeho kvalitu.

Jedná se o velkou míru empatie, citlivosti a porozumění. Tyto vlastnosti však musí být doplněny o schopnost koncentrace a disciplinovanost. Pro výzkumníka je nejdůležitější mít předem jasnou představu o tom, jak by měl rozhovor probíhat, co se týče délky, ale především v souvislosti s obsahem otázek.⁵⁹

Nejpodstatnějšími částmi rozhovorů jsou bezpochyby začátek a konec. Ještě před začátkem dotazování nastává chvíle, kdy je nutné prolomit případné bariéry a případně požádat o souhlas se záznamem.

Závěr je důležitý hlavně z toho důvodu, že při loučení je možné získat ještě poslední potřebné informace. Tazatel by se měl rozloučit a poděkovat, případně nabídnout možnost kontaktu, kdyby chtěl dotazovaný ještě něco doplnit.

Existuje několik typů otázek, které se v rozhovorech kladou. Mohou směřovat do minulosti, přítomnosti či budoucnosti. Vzhledem k povaze této práce a k cíli výzkumu, použila se zde otázka zaměřující se na událost minulou, avšak s ohledem na její zásah do života jedince, tedy i její vliv na současnost.

Hlavní výzkumná otázka, tedy jak jedinci s odstupem času vnímají rituál vstupu do dospělosti, kterým prošli, se řadí do kategorií otázek vztahujících se k pocitům a zkušenostem.⁶⁰

Jde tedy o otázku, která se vztahuje k reakci lidí na jejich zkušenosti a prožitky. Přičemž tazatel dostává přirozené a mnohdy emotivní odpovědi související s minulými zážitky, musí se ovšem rozlišovat mezi názory a city.

---

⁵⁹ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 166

⁶⁰ Tamtéž, s. 168

Tazatel si dále musí uvědomovat, že jeho otázky musí být jasné a srozumitelné. Měl by být seznámen se způsobem vyjadřování dotazovaného a rozhodně by neměl pokládat víc otázek najednou. Při nestrukturovaném rozhovoru se položí základní otázka, v tomto případě tedy prosba o vyprávění zážitku, avšak doplňující otázky by měly splňovat zmiňovaná kritéria.

V případě, že tazatel něčemu z výpovědi neporozumí, měl by veškerou vinu vztáhnout na sebe a dát jasně najevo, že za nedorozumění je zodpovědný on, aby se dotazovaný necítil zle a nenarušila se tak jeho výpověď.

Klidně tedy může požadovat vysvětlení, ale měl by si o něj žádat citlivě, aby svým chováním respondenta neodradil.

V nestrukturovaných rozhovorech je důležité, aby byla komunikace rovnocenná, aby tazatel dával najevo zájem, ale aby naopak příliš nevstupoval do výpovědi a nenarušoval ji tím. Důležité jsou také neverbální náznaky, jako je přikyvování a nejrůznější gesta vyjadřující zájem a účast.

Další úlohou tazatele je poskytování potřebných informací a především naprosto jasné sdělování, aby respondent znal a chápal jejich účel a mohl tak tazateli důvěřovat. Někdy je možné také zpovídánému předem sdělit, jak bude jeho výpověď užitečná.

Motivace se dá udržet i v průběhu rozhovoru a napomůže k tomu opět komentář tazatele a ujištění o tom, že jsou sdělované informace nápomocné a že je považuje za zajímavé.

Důležitou zásadou je neutralita tazatele. Musí sice na výpověď nějak reagovat, ale nesmí ovlivňovat obsah sdělení a reagovat na odpovědi jakýmkoli subjektivním názorem a komentářem. Neutralita spočívá také ve způsobu kladení případných doplňujících otázek.⁶¹

Aby byl rozhovor smysluplný, je především potřeba, aby tazatel věděl, co se chce dozvědět a čeho potřebuje docílit. Musí tedy vést rozhovor správným způsobem.

---

⁶¹ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 171

5.5 Nestrukturovaný rozhovor

Jako konkrétní metoda sběru dat byl zvolen nestrukturovaný rozhovor. Kromě základní otázky se tedy v průběhu rozhovoru mohou přidat ještě doplňující, které záleží na dané situaci a hlavně na tazateli, zda je považuje za relevantní ke zvolenému tématu.

Jedná se tedy o rozhovor volný, neformální, hluboký, kdy respondent volně vypráví o daném tématu. Tazatel tedy nemá specifikované přesné otázky, kterými by do vyprávění vstupoval a podle nichž by se řídil. Ty totiž vyvstávají přirozeně v průběhu nestrukturovaného rozhovoru na základě výpovědi dotazovaného.

Vyprávění se může týkat jakékoli události, zkušenosti či zážitku. Jeho výpověď by měla být smysluplná, výpovědi by na sebe měly navazovat a z jeho slov by měl být patrný jeho postoj a pocit, takže se jedná o velmi subjektivní sdělení.⁶²

Tím, že je výpověď víceméně spontánní, měly by se v ní respondentovi pocity projevat co nejvíce. To usnadní tazateli porozumění zkoumaného jevu.

Tato technika byla pro účely práce zvolena hned z mnoha důvodů. Většina z nich vyplývá z výše uvedených vlastností kvalitativních rozhovorů.

Nejvýznamnější pozitivum nestrukturovaného rozhovoru spočívá v jeho přirozeném průběhu, z něhož vyplývá hlubší poznání, které je cílem tohoto výzkumu. Další výhodou volného rozhovoru je možnost tazatele reagovat na situaci bezprostředně, tím je mu umožněno klást nenásilnou formou i velmi osobní otázky.⁶³

Z toho ovšem vyplývá mimo jiné i délka a náročnost rozhovoru s ohledem na schopnosti tazatele a následný sběr dat. Musí si totiž umět získat důvěru svého respondenta, jinak by mohly být výpovědi příliš povrchní a zkreslené.

---

⁶² REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, s. 111

⁶³ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 175

Ve srovnání se strukturovaným či polostrukturovaným rozhovorem se pochopitelně účinky tazatele na výsledky projevují o něco více, což bývá vnímáno jako nevýhoda této výzkumné metody.

Při zpracovávání výsledků jsem se tedy snažila být neutrální a své osobní preference do práce nezahrnovat.

5.6 Výběr respondentů

Po prostudování literatury spojené s danými tématy a teoretické přípravě mohl začít samotný doplňující výzkum a praktická část.

Výběr respondentů proběhl víceméně náhodně nejprve mezi lidmi z okolí, o kterých jsem věděla, že některým z rituálů prošli. Dále jsem se dotazovala a pátrala po dalších vhodných respondentech, až se mi nakonec podařilo získat kontakty a pomocí emailové korespondence si domluvit schůzky.

Hlavním kritériem byl věk respondentů, tedy konkrétněji doba, která od jejich obřadu vstupu do náboženské dospělosti uplynula. Dotazovaným je kolem dvaceti let, jejich věk se pohybuje v rozmezí osmnácti až pětadvaceti lety. Od rituálu každého z jednotlivců tedy uběhla doba minimálně dvou let. Mohou tedy již posoudit jeho důležitost s odstupem času, což je také hlavním cílem rozhovorů.

Všechny rozhovory probíhaly osobně na respondentem zvoleném místě, které považuje za příjemné, vyhovuje mu a je tam především klid. Výjimkou bylo jedno vyprávění, kdy kvůli příliš velké vzdálenosti nebylo osobní setkání možné. V tomto případě jsme využily moderních technologií v podobě videohovoru.

Výběr osob vhodných pro sběr dat byl tedy podmíněn hlavně jejich věkem, avšak k dalším kritériím se řadí také pohlaví či příslušnosti k církvi. Aby se co nejvíce zamezilo zkreslení výsledků, mezi dotazovanými biřmovanci jsou ženy i muži, všichni jsou však římskokatolického vyznání. Proto je zde vhodné poukázat na fakt, že shrnutí výsledků výzkumu odpovídá v případě biřmování pouze jednomu danému typu církve, který má v České republice nejvíce členů. Jedná se tedy o církev římskokatolickou.

Co se týče rituálů bar a bat micva, respondenti jsou zde pochopitelně rozděleni dle pohlaví, avšak příslušnost k určitému směru judaismu byla kritériem pouze u druhého z obřadů, tedy bat micva.

Bylo tak učiněno z toho důvodu, že dívky z ortodoxních komunit nejsou volány k Tóře ani počítány do minjanu. Samozřejmě existují výjimky a obřady se mohou v různých společnostech lišit. Rozhodně to tedy neznamená, že by bat micva nebyla důležitou událostí v životě ortodoxní židovské dívky.

Přesto však byly vybrány respondentky z neortodoxní větve judaismu, konkrétně z konzervativní a reformní. Ty měly možnost číst z Tóry, takže se jejich bat micva od ortodoxní poněkud lišila a významem i velikostí se rovnala bar micva.

V případě mužské židovské iniciace se rozhovory uskutečnily s ortodoxním i konzervativním jedincem. I když byl jejich věk méně než dvacet let, oběma od bar micva uplynulo minimálně pět let. Proto již tedy byli schopni vyprávět o změnách, které díky tomu v jejich životě nastaly

5.7 Struktura rozhovoru

Respondenti v tomto případě měli možnost volně hovořit. Případné doplňující otázky byly pokládány ve vhodných chvílích. Domnívám se, že zvolená výzkumná technika je pro uvedený cíl tou nejlepší. Rozhovory jsou zaznamenány na digitálním záznamníku, jsou tedy uchovány.

Psaní poznámek by mohlo přirozený průběh rozhovoru spíše narušit, právě proto jsem si vybrala formu audiozáznamu. Díky němu je možná zpětná kontrola dat. Projev je zachycen přesně takový, jaký skutečně byl. Jelikož je zde možnost si výpovědi poslechnout znovu, nemělo by pak dojít k subjektivnímu zkreslení výsledků.

Pro rozhovor jsem tedy dle doporučení volila prostředí, které je respondentům důvěrně známé a ve kterém se především cítí dobře. Volba místa je totiž jedním z velmi důležitých faktorů přispívajících ke kvalitě výpovědi.

V úvodní části jsem se představila, poděkovala za ochotu a čas a také požádala o záznam rozhovoru. Všichni respondenti souhlasili a byli ujistiění o tom, že bude zaručena jejich anonymita. V práci tedy nejsou uvedena skutečná jména osob, nýbrž jsou zvolena jména náhodná.

Věk však odpovídá, respondenti s poskytnutím této informace souhlasili. V průběhu rozhovorů nebyl přítomen nikdo jiný, jednalo se tedy pouze o interview dvou osob, výzkumníka a dotazovaného či dotazované.

Před začátkem rozhovoru jsem uvedla cíl studie, tedy smysl a cíle mé práce a zeptala se na případné dotazy.

Jelikož se jednalo o rozhovor nestrukturovaný, položila jsem základní otázku a nejprve nechala respondenty vyprávět. Poté jsem se případně ptala na doplňující otázky, které mi pomohly získat odpovědi důležité pro výzkum.

Zaměřila jsem se na oční kontakt a na neutralitu vlastního projevu. V průběhu rozhovoru bylo mou snahou použití nedirektivního přístupu. Kladení doplňujících otázek bylo neutrální a odpovědi mnou nebyli nijak komentovány.

Ke konci interview jsem se snažila navodit velmi příjemnou a přátelskou atmosféru, aby došlo k jeho ukončení co možná nejpřirozenějším způsobem. Za odpovědi jsem poděkovala, rozloučila se a získala formální souhlas se zpracováním dat i užití křestního jména a věku. Přesto jsem se nakonec rozhodla jména pozměnit, aby byla zachována anonymita.

Připomínám však, že věk však odpovídá skutečnému věku respondentů, jelikož se jedná o poměrně podstatnou informaci v souvislosti s hlavní výzkumnou otázkou.

5.8 Rozhovory – analýza

V závěrečné části bakalářské práce provedu analýzu a interpretaci získaných dat z rozhovorů s lidmi, kteří prošli jedním z náboženských iniciačních rituálů. Jedná se o bířmování, bar micva nebo bat micva. Na základě jejich výpovědí se pokusím

odpovědět na základní výzkumnou otázku, tedy jakou roli hrál tento obřad v jejich životě, jak ho s odstupem času vnímají.

Celkem jsem uskutečnila sedm nestrukturovaných rozhovorů. Konkrétně se jednalo o tři osoby, které byly biřmované, dva muže, kteří prošli obřadem bar micva a v neposlední řadě také o dvě ženy po absolvování bat micva.

Výpovědi všech respondentů jsou v této práci transkribovány, aby se tak zachovala autentičnost vyprávění. Byla použita transkripce doslovná, kdy je projev respondenta zaznamenán přesně takový, jaký byl. Jsou tedy zachovány nespisovné výrazy, gramatické chyby i případná přerušování.

Celé rozhovory jsou vypsány v přílohách. V praktické části jsou uvedeny pouze úryvky, které jsou nejpodstatnější k odpovědi na výzkumnou otázku a vedou tak k vyvození závěrů, ke kterým práce směřuje.

V první části analýzy nejprve rozeberu osobní výpovědi dotazovaných křesťanů a pokusím se zodpovědět a shrnout význam biřmování pro jejich dospělý život. Připomínám tedy, že všichni tři byli příslušníky římskokatolické církve, která je největší křesťanskou církví a má v České republice nejvíce příznivců.

Respondentkou číslo jedna je Liliya, 23, která byla jako jediná ze tří dotazovaných biřmována v doporučeném věku osmnácti let, což ukazuje, že věk biřmovanců se velice různí.

Ve své výpovědi dlouze popisuje přípravu na biřmování, kterou považuje za významnou a přínosnou pro pochopení obřadu a jeho důležitosti. Popisuje ji následovně:

„ ... farář nám každou hodinu říkal, že si musíme být jistí, že to chceme udělat, abychom doopravdy věděli, do čeho jdeme. Protože je to stvrzení víry, když už je člověk dospělej.“

Ukazuje se tedy, že na budoucí význam obřadu pro daného jedince má velký vliv mimo jiné styl přípravy na biřmování. S tím souvisí také přístup jednotlivých farářů, kteří ji mají na starost. Mohou tedy do značné míry ovlivnit jeho roli v životě biřmovaného.

Význam obřadu v jejím životě komentuje slovy:

„Mělo to pro mě velkej význam, protože jsem si konečně mohla vybrat, jestli chci být tou správnou opravdovou právoplatnou křesťanskou. Předtím to za mě vybrali rodiče, takže musím říct, že to pro mě byla jedna z nejdůležitějších věcí v životě, která mě samotné dala vědomí toho, že jsem křesťanka a zvolila jsme si to sama, nikdo mě k tomu nenutil. Když jsem dospěla, tak jsem si sama potvrdila tu cestu, ke které mě dřív vedli rodiče.“

Tato pasáž je z celého vyprávění tou nejdůležitější a odpovídá na základní otázku. První respondentka tedy považuje rituál za zásadní z hlediska samostatnosti a vlastní zodpovědnosti, která je spjata právě s dospělostí a dává člověku možnost zvolit si vlastní cestu.

V jejím případě se jedná o utvrzení křesťanské víry a o pocit, že již dospěla do fáze, kdy se může rozhodovat sama za sebe, což ji, dle vlastních slov, posunulo dále a skutečně se cítila dospěleji. Pokud jde o bezprostřední změny v otázce víry, tak dotazovaná tvrdí:

„Změnilo se jen to, že teď už vím, že to bylo jen moje rozhodnutí, ale co se týče víry, nezměnilo se pro mě nic.“

Z výpovědi tedy vyplývá, že důležitost obřadu pro ni nespočívala jen v souvislosti s otázkami víry, nýbrž především s rozhodováním a tím i dospělostí.

Druhou respondentkou v pořadí je Jitka, 21. Její výpověď je s předchozí shodná v následujících tématech. Především se zde opět jedná o důraz na samostatnost rozhodnutí, zda se nechat biřmovat či nikoli, což je jejími slovy popisováno takto:

„ ... rozhodla jsem se pro to sama, rodiče mi do toho vůbec nepovídali, což považuju za nejdůležitější věc na celým tom biřmování. Protože ostatní obřady, jako třeba křest nebo svatý přijímání vždycky nějak zařídili rodiče.“

Zajímavostí v případě druhé dotazované je věk, kdy svátost přijala. Byla biřmována v pouhých čtrnácti letech, což dokazuje, že věk biřmovanců se různí a určující je mnoho faktorů.

Záleží na okolnostech, jakými může být například prostředí, ze kterého osoba pochází, věk, kdy se rozhodne pro přípravu k biřmování, a v neposlední řadě záleží na rozhodnutí daného církevního hodnostáře, v kolika letech přijme biřmovance k přípravě.

Průběh jejího obřadu byl poněkud netradiční, jelikož se biřmovalo asi osmdesát lidí najednou. Pochopitelně nebylo možné věnovat dostatečnou pozornost jednotlivcům, což Jitka komentuje slovy:

„ ... byla to spíš taková rychlovka, samotnej ten obřad nebyl něco extra zásadního, všechno to důležitý přišlo až potom. “

V případě druhé respondentky mělo totiž biřmování skutečně zásadní a neodmyslitelný vliv na její život a přístup k víře. Když zpětně hodnotí, jestli po biřmování nastaly nějaké změny, bez váhání tvrdí, že rozhodně ano.

Důkazem je následující výpověď, ve které popisuje, co se po obřadu událo a jak se změnil její postoj.

„Od té doby jsem si totiž začala uvědomovat, že když jsem věřící, tak mám tady na světě jakoby nějaký poslání. Když jsem teda pokřtěná a už i biřmovaná, tak mám v církvi nějaký úkol, a tím je to, že můžu lidem vysvětlit, co je dobrý a špatný, a že tu víru můžu dál šířit. “

Nejzásadnějším přínosem rituálu bylo jakési utvrzení a jistota, že zvolená cesta se naprosto shoduje s jejím přesvědčením. Není tedy třeba skrývat své vyznání, právě naopak. Na závěr rozhovoru všechny své myšlenky shrnula a dostatečně odpověděla na výzkumnou otázku.

„Dřív jsem byla nejistá v tom, jestli mám říkat spolužákům, že chodím do kostela, nikdy jsem o tom moc nechtěla mluvit. Ale biřmování mi dalo jakousi jistotu a díky tomu jsem ze za to přestala stydět a došlo mi, že je jenom dobře, když o tom budu mluvit. Mám od té doby mnohem lepší pocit a fakt mě to posunulo dál. “

Nebylo již nutné pokládat doplňující otázky. Výpověď jsem považovala za dostatečně výstižnou, odpovídající záměru rozhovoru a naplňující jeho cíl.

Třetí z dotazovaných, kteří před lety prošli svátostí biřmování, je tentokrát jednadvacetiletý muž Samuel. Ve své výpovědi příliš nerozebíral pocity, které měl před či po obřadu. Dlouze však hovořil o přípravě a obecně také o připravenosti člověka na tento pomyslný vstup do dospělosti.

Jeho přístup se od předchozích dvou respondentek poněkud liší především v postoji k přípravě a její důležitosti. Samuel ji totiž nebral tak vážně jako další dvě ženy. Jeho komentář je následující:

„Vím, že předtím jsem o tom nijak zvlášť nepřemýšlel, ale tehdy to bylo hlavně z toho důvodu, že to byl myslím nějaký vyhlášený rok biřmování.“

„Šli jsme vlastně já, ségra a ještě další dvě kamarádky, řekli jsme si, že do toho půjdem a společně se přihlásíme. Ale vlastně jsme jen tak využili situace, v podstatě jsme o tom moc nepřemýšleli.“

Co se týče samotného obřadu, tak je jeho výpověď podobná jako u druhé respondentky, která tvrdí, že obřad samotný nebyla příliš velká slavnost.

„Přijde mi, že ten obřad sám neznámá až tak moc, spíš až teď, když na to vzpomínám, tak vidím, co se třeba změnilo.“

Uprostřed vyprávění se znovu pozastavuje nad významem přípravy na biřmování a s tím související psychické připravenosti a vyzrálosti člověka.

Zamýšlí se a říká: *„Když tak o tom teď přemýšlím, tak si říkám, že mě možná trochu mrzí, že tenkrát jsme se jen tak chopili příležitosti a nepřemýšleli o tom. Kdybych to měl brát z hlediska vnitřní připravenosti, tak mi to tenkrát přišlo hrozně brzo, že bych třeba šel až teď.“*

Myšlenku vnitřní připravenosti však nakonec uzavírá tím, že člověk si nikdy nemůže být jistý a prohlásit, že je doopravdy připraven. Proto prý na obřad vzpomíná rád a rozhodně jej nepovažuje za špatný krok v jeho životě.

Na závěr zodpovídá mou doplňující otázku, která byla v tomto případě nutná ke splnění cíle rozhovoru:

„Bylo by možné nějak přiblížit, co se ve tvém životě po biřmování změnilo?“

Z jeho odpovědi je patrné, že samotný obřad nepovažoval za důležitý a ve chvíli, kdy probíhal, si rozhodně neuvědomoval hlubší význam této svátosti. Když se však na celý tento rituál ohlíží a s odstupem času jej hodnotí, nachází v něm hluboký význam.

To vše vyplývá z jeho závěrečných slov: *„Od té doby jsem se třeba začal víc ptát, víc tak nějak pátrat, hledat a víc se zajímat o víru. Je pravda, že to biřmování je pro to docela dobrým krokem. Byl jsem takovej jistější a cítil jsem se dospělejší. Určitě mě to posunulo, ale nemůžu říct, že bych si to uvědomil tenkrát, to ne.“*

Z výpovědí těchto tří respondentů se dá soudit, jakou roli v jejich životě hrál rituál vstupu do dospělosti v rámci jejich církve. Podařilo se tedy zodpovědět základní výzkumnou otázku a v závěru bude slovně shrnuto vše, co z kvalitativního výzkumu vyplývá.

Druhou částí praktické části práce jsou nestrukturované rozhovory se čtyřmi lidmi, kteří se hlásí k židovskému náboženství. Konkrétně se jedná o rozhovor se dvěma respondenty, kteří prošli obřadem bar micva. Dále se dvěma respondentkami, kteří mají za sebou svůj obřad bat micva.

První, kdo byl ochoten sdílet průběh a následné změny po bar micva, byl Nathanael, 19. Jedná se o ortodoxního žida, jehož bar micva byla popsána takto:

„Bylo mi teda třináct v té době, nepřipadal jsem si ještě úplně dospěle, ale už tenkrát jsem věděl, že je to velká událost, hlavně teda pro celou mou rodinu.“

K přípravám uvádí pouze délku a zdůrazňuje její náročnost:

„Bylo to celkem těžký, ale pořád ne tak moc, jak třeba učení haftary. Nebylo ani tak náročný si to zapamatovat, ale spíš se naučit, jak to správně vyslovovat a hlavně v tom textu jsou znaménka, který určují melodii toho textu, to bylo pro mě asi ze všeho nejtěžší.“

V polovině vyprávění se začal zmiňovat o změnách, které po bar micva v jeho životě nastaly. Nejprve říká:

„Učil jsem se taky, jak oblíkat modlitební řemínky a změnou po bar micva bylo hlavně to, že od té doby si je při ranních modlitbách musím oblíkat pořád. Beru to ale jako příjemnou povinnost, cítím se pak tak nějak líp, že už fakt patřím do naší komunity. A už se s nima nemodlí jen táta, ale můžu i já.“

K významu a roli obřadu v jeho životě se samovolně dostává také. Je zde zcela patrný vliv rodičů a výchova k judaismu.

„Nejdůležitější pro mě byla asi ta rodina, naši mě odjakživa vedli k dodržování všech tradic a já jsem byl za to rád. Bylo to tak nějak jasné, že budu mít bar micva, ale zase nedá se říct, že bych to dělal jen kvůli rodičům, chtěl jsem to sám. Popravdě jsem asi nečekal, že se budu cítit tak poctěně, nebo jak to říct. Byl to silnej zážitek, pamatuju si to, jako by se to stalo včera.“

Závěr rozhovoru jsem doplnila pouze otázkou, zda se poté cítil dospěleji. Reakce byla okamžitá: *„Jo, rozhodně jo. Teda nevím, jestli přímo dospěleji, byl jsem pořád dítě, ale už tehdy jsem si řekl, že bych se měl začít chovat trochu vážněji, že se to už ode mě očekává.“*

Je zřejmé, že v životě Nathanaela měla iniciace do náboženské dospělosti velký vliv na jeho chování a zejména přemýšlení. Jako jediný z respondentů zdůrazňuje, že hluboký význam pro něj měla již ta samotná chvíle, kdy obřad probíhal. Uvědomoval si jeho důležitost od začátku, nikoli až s odstupem času.

Druhým a zároveň posledním respondentem, který vypráví o bar micva, je Adam, 18. Bylo velmi náročné jej zastihnout, ale nakonec se nám podařilo rozhovor uskutečnit. Proběhl dle výše uvedeného postup. Doplnující otázka se týkala změn, které po jeho bar micva nastaly či nenastaly.

Jako jediný z dotazovaných zažil při přípravě poměrně zajímavé zvraty, kterým se při povídání se mnou sám zasmál. Pro představu uvedu jen krátký úryvek z jeho vyprávění, který jeho situaci vystihuje:

„Tak ta moje příprava probíhala asi rok a půl. K rabínovi jsem chodil jednou týdně na učení, jak se co má zpívat, co přesně budu říkat, kdy co dělat a jaký požehnání budu nad čím říkat. Ale nakonec po tom všem se zjistilo, že vůbec nic, ale jako vůbec nic z toho, co mě pak rabín učil, nebudu potřebovat.“

„To není nic proti němu, to on nevěděl, že dělá, akorát mě učil špatný úseky a pro špatnou komunitu, špatnej směr. Já jako rodina jsme konzervativní, táta je teď ortodoxnější teda. Pan rabín mě učil to ortodoxní, to jsem úplně nepotřeboval.“

Sám tedy jasně popsal jeho stanovisko a ve vyprávění a popisu bar micva pokračuje takto:

„Nakonec to dopadlo úplně jinak, než jsem čekal. Já jsem četl jeden úsek, dalších šest lidí četlo další část té paraše. Třeba můj táta, můj kmostr, návštěva z Izraele a všichni možní. A tím to prakticky skončilo, já jsem řekl to požehnání nad vydáváním Tóry. Nebylo to přesně tak, jak jsem si představoval, bylo to pro mě trochu improvizace, ostatní celkem věděli, co dělají, a já dělal spíš to, co mi řekli. Ale myslím si, že to dopadlo poměrně dobře.“

Takže na rozdíl od Nathanaela k popisu obřadu nežívá slova jako silný zážitek a důležitá chvíle. Přesto však po mém dotazu, jestli obřad považuje za důležitý, odpovídá následovně:

„V tu chvíli to bylo pro mě moc důležitý, protože jsem vychovávaný k tomu, hlásit se k židovské identitě. Jsem s tím spokojený, jsem pyšnej, a i když si to neberu tak nějak k srdci, že bych se podle toho choval celý den jako ortodoxní člověk, tak určitě se tak snažím aspoň přemýšlet. Co je správný, nejen z toho lidskýho hlediska, ale i z toho vyššího.“

„Do těch třinácti let před bar micva jsem si říkal, že třeba tohle ještě nemusím, tohle ještě není povinný, je to jen na zkoušku a ještě oficiálně nemám všechny ty povinnosti. I když ani teď doopravdy nemusím, tak se o to ale snažím.“

Tímto tedy odpovídá na výzkumnou otázku, a tím také naplňuje cíl rozhovoru. Překvapivě se ukazuje, že i přes počáteční, spíše humorný způsob vypravování, se nakonec ukazuje, že rituál v jeho životě jisté stopy zanechal.

Poslední částí analýzy jsou rozhovory s dívkami, které prošly obřadem bat micva.

Rozhovory proběhly s respondentkami z jiné než ortodoxní komunity. Důvodem bylo, že ženy v ortodoxní větvi judaismu nemají povoleno číst z Tóry a jejich obřady bat micva nejsou ve srovnání s bar micva tak velkolepé. Tudíž pro naplnění cíle této práce byly vybrány ženy, které se hlásí ke konzervativnímu či reformnímu směru judaismu.

První respondentkou je Eva, 25. Její obřad je naprosto netradiční a od běžné ortodoxní bat micva se podstatně liší. Rozhovor probíhal v útulné kavárně, kterou sama vybrala. Její příběh byl skutečně neobvyklý a v této práci má bezpochyby své místo.

Z jedinečnosti jejího obřadu totiž vyplývá také jeho mimořádná důležitost v životě dotazované. V jejím případě se jedná o zástupkyni konzervativního směru judaismu. Díky tomu bylo možné, aby dotazovaná naplánovala a uskutečnila daný obřad zcela podle svých představ.

Rozhovor začíná slovy, která jasně vystihují její důvody, proč si se nespokojila s tradičním průběhem obřadu a proč si tedy zvolila svou vlastní cestu.

Respondentka rituál uskutečnila až v pozdějším věku než je pro bat micva běžné, tedy až ve věku svých šestnácti let, společně se svým kamarádem. Jde tedy o stejný věk jako u předchozí respondentky.

V úvodu vysvětluje: „*Já jsem si tenkrát prostě řekla, že chci být bat micva, což je vlastně dcera skutku. Jenže všichni mi říkali, že když jsi holka, tak se to dělá jen ve dvanácti a že vlastně jen jdeš, řeknou tvoje jméno nahlas a to je všechno. Já jsem byla hrozně naštvaná, hrozně mi vadilo, že kluci jdou číst k Tóře a holky nic, jen se řekne jejich jméno, občas teda mívaj i takovej proslov. Já jsem řekla, že tohle prostě nechci.*“

Poté krátce zmiňuje přípravu, která byla o čtení Tóry a pochopení textu. Zde je tedy třeba upozornit na hlavní výjimku jejího obřadu. Jedná se tedy o to, že čtení Tóry se netýkalo pouze jejího přítele, ale i jí samotné.

Tento fakt komentuje slovy: „*Je to taková moderní ortodoxie podle mě a je to o tom, že žena má stejnou váhu a stejný postavení jako muž a tyto hodnoty jsou pro mě důležité. Neumím si představit, že by u toho obřadu můj kamarád četl a já bych seděla někde v koutě. Tehdy to byla jedna z prvních možností, pak to myslím udělaly ještě další dvě holky, ale fakt to není obvyklý.*“

Další zajímavostí, která je úzce spjata s významem a rolí rituálu v jejím životě, je čas a místo, kde jejich společný obřad proběhl. Prý se dlouho rozmýšleli, které místo si zvolit, aby mělo nějaký hlubší smysl a nebylo zvolené jen náhodně.

Konečný výběr je vysvětlen následovně: „*Už nevím, koho to napadlo, ale někdo z nás nakonec řekl, že bysme to mohli udělat v synagoze v Terezíně. Tam se totiž po válce objevilo sedm ukryvaných synagog a ta jedna je otevřená pořád. Bylo to dost důležitý místo, lidé tam za války vyznávali svou víru a myslím, že část jeho i mé rodiny byla do Terezína poslána. Takže tím to bylo hrozně symbolický. Šlo o to, že jsme mladí, stojíme tady a chceme něco dělat. Zároveň respektujeme a uctíváme tradici našich předků.*“

Zvolené datum bylo rovněž výjimečné. Jednalo se totiž o svátek chanuka, tedy Svátek světel, při které se zapalují chanukové svíčky. Ty se umísťují do svícnu, který má devět světel. Osm z nich připomíná zázrak v podobě oleje, který i při malém množství vydržel hořet přesně osm dní, proto i tento svátek odpovídá stejnému počtu dní a začíná 25. den měsíce kislew. Pro představu toto datum odpovídá přibližně měsíci listopad či prosinec.⁶⁴

„...bylo to hrozně hezký, to místo tomu dodalo určitéj smysl a tím, že jsme tam zapalovali chanukový světla a četli z Tóry, to samozřejmě lidi zasáhlo.“

---

⁶⁴ STERN, M. *Svátky v životě Židů*, s. 132

Cílem rozhovoru bylo opět zjistit, jaký byl význam rituálu a také, co se v životě dotazované v souvislosti s ním změnilo. V závěru rozhovoru byla výzkumná otázka jasně zodpovězena. O důležitosti bat micva nelze v případě respondentky Evy pochybovat.

Změny, které se odehrály, popisuje takto: *„Díky výchově, otevřenosti mých rodičů, odpolední škole a pak vyvrcholení tímto vším jsem si uvědomila, že já mám vlastně sílu něco změnit a dělat. Potom jsem začala být mnohem víc aktivní, jela jsem na školení, ať můžu dělat s dětma. Byla jsem ve vedení různých židovských náboženských spolků a fakt jsem se do toho zamilovala.“*

Poslední ze všech respondentů a respondentek byla Marie, 18. Marie jako jediná prošla rituálem před méně než třemi lety před uskutečněním našeho rozhovoru. Přesto je však z její výpovědi patrné, že je schopna význam bat micva zhodnotit i po tomto poměrně krátkém čase.

Vyprávění je specifické zejména tím, že Marie se ve srovnání s ostatními dotazovanými židy nenarodila do úplné židovské rodiny. Měla tedy možnost se sama rozhodnout, jakou víru si zvolí. Proto její bat micva proběhla až ve věku šestnácti let. Podrobnosti zmínila v rozhovoru, který je transkribován v přílohách.

Opět se nejedná o ortodoxní směr judaismu, proto i tato výpověď s sebou nese jistá specifika, stejně jako v případě respondentky Evy. Podobnost spočívá především v tom, že i Marie měla možnost číst z Tóry a její bat micva byla v podstatě stejná jako bat micva.

Nejprve hovoří o přípravě a zmiňuje se o její náročnosti:

„ ... měla jsem vlastního učitele z naší komunity. Scházeli jsme se a probírali, jak vypadají všechny bohuslužby. Musela jsem se teda naučit tyhle tradice a pravidla. Pak jsem se musela naučit číst hebrejsky. Na škole se hebrejsky sice učím, ale potom při tý bat micvě se čte z Tóry, a to je biblická hebrejščina, takže to je mnohem těžší, liší se to.“

Dále poukazuje na důležitost a význam, který bat micva provází:

„Ta bat micva je vlastně něco jako přijetí té osoby do komunity a je to důležitý v tom, že seš jakoby poprvé přivolána k tý Tóře a můžeš z ní číst, takže to je hodně důležitý moment.“

Jednou z nejdůležitějších pasáží vzhledem k povaze výzkumné otázky je následující úryvek rozhovoru, který obsahuje vysvětlení a zdůvodnění, proč její bat micva proběhla až v pozdějším věku, než je pro daný rituál běžné.

„Mně bylo vlastně šestnáct v té době, správně to v židovství dělají dívky ve dvanácti, ale ve dvanácti jsem ani nebyla rozhodnutá o tom, že chci být židovka, takže o tom jsme se s tátou nebavili.“

Ale jsem za to mnohem radši, protože jsem si k tomu mohla dojít sama, sama za sebe jsem se rozhodla, takže nešlo jen o učení nějakých těch tradic, ale hlavně o můj vlastní pocit a poznávání toho náboženství. Takže jakoby mně to nevadí, že jsem to měla až takhle později.“

Opět zde hraje roli samostatnost rozhodování, která je tím hlavním, co vstup do dospělosti provází.

Na nejhlubší prožitek, který si ze samotného obřadu Marie vybavuje, vzpomíná takto: *„Nejdojemnější moment z toho všeho bylo, když můj táta měl požehnání jako za dceru, bylo to prostě něco pro rodiče. A to bylo asi poprvé, co jsem svého tátu viděla brečet dojetím, takže to byl hrozně silnej zážitek.“*

Poté přišla řada na její doplňující otázku, tedy zda by byla schopna popsat, co se po bat micva v jejím životě změnilo.

Její odpověď zní následovně: *„Jakože ten první moment asi nic moc, já jsem byla nejdřív ráda, že to mám za sebou. Byla jsem totiž hrozně nervózní a celý rok jsem se na to učila, takže ta příprava byla náročná, ale teďka zpětně, když jsem se nad tím zamýšlela, tak jsem si asi uvědomila, že teď vidím, jak mě ta komunita přijala.“*

„Ti lidi mě berou trochu jinak, mám pocit, že jsem je víc poznala a cítím se v tý společnosti líp. Už i přebírám nějaký další zodpovědnosti, který tam ti lidi maj, že teďka jsem dostala za úkol si připravit ještě nějakou další drašu. Je to zajímavý, člověk má pak pocit, že má nějaký místo a že kdykoli se děje něco špatnýho, tak může za někým jít. To mě pak právě utvrdilo v tom, že jsem se rozhodla správně pro tuhle víru a víc mě to tak nějak nakoplo. Snažím se chodit častěji do synagogy, slavit ty svátky a celkově se o židovství ještě víc zajímat.“

5.9 Shrnutí výsledků výzkumu

Na závěr bych ráda ještě naposledy zmínila, že jsem si vědoma, že provedený výzkum je spíše doplňující. Jelikož je rozsah bakalářské práce omezený, a tudíž zde není prostor pro rozsáhlejší kvalitativní výzkumy, zvolila jsem tuto cestu.

Shrnutí odpovědí všech sedmi respondentů a závěry vyvozené z nestrukturovaných rozhovorů mají pomoci k bližšímu porozumění rozebíraného tématu náboženských rituálů vstupu do dospělosti.

Všichni respondenti pocházejí z nábožensky založených rodin. Obecně je pro ně velmi důležitý zejména vztah mezi rodinou, zázemím a prožíváním tohoto rituálu. Mezi další významné faktory patří také věk, ve kterém proběhl.

Z výzkumu je patrné, že pro většinu dotazovaných spočívá důležitost rituálu zejména v možnosti vyjádřit svou vlastní vůli a zájem, ale především jde o jisté uvědomění si příslušnosti k nějaké skupině. Je rozdíl mezi samotným absolvováním rituálu a prožitky před a po něm. Obřad sám o sobě nemusí mít zásadní význam a vliv na jedince. Určující jsou také motivy, se kterými do přípravy na birmování, bar a mat micvu tyto mladí lidé vstupují.

Ze všech rozhovorů vyplynulo, že klíčovým obdobím, z hlediska zkoumání role rituálu v životě člověka, jsou první roky po jeho konání. Zmiňovaní jedinci se shodli na tom, že si vše důležité uvědomili až později, přesto jsou přesvědčeni, že k posunu v jejich postoji došlo právě díky náboženskému obřadu dospělosti.

Co se týče přínosu a změn, které v jejich životech nastaly, odpovědi se poměrně shodují. Všichni obřad považují za přínos a z výpovědí vyplývá, že jim pomohl získat větší sebedůvěru, posílil je v otázkách víry a zpečetil tak životní cestu, kterou si tímto sami vybrali.

Z analyzovaných výpovědí vyplývá, že u židovských respondentů měla velký vliv rodina a židovská komunita. Bar micva i bat micva totiž pro ně znamená úplné přijetí mezi dospělé jedince své komunity, což považují za velice významnou skutečnost a obřadu tím připisují nemalý význam.

Na rozdíl od bar a bat micva se u biřmování příliš nejedná o začlenění do určité společnosti. Zde totiž respondenti hovoří hlavně o svých individuálních prožitcích a nezmiňují vliv rodiny a příbuzných. Tím, že se biřmovanci na obřad hlásí sami, dostává se jim potřebná svoboda, která je posouvá dále do světa dospělých a utvrzuje je v jejich víře.

Z rozhovorů vyplynulo, že v případě rituálu a jeho významu se u těchto dotazovaných jedná zejména o sebeurčení a nalezení vlastní identity. Proto mohu říci, že obřad hrál v jejich životě důležitou roli.

6 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo blíže popsat a objasnit význam náboženských rituálů dospělosti v životě židů a křesťanů. V první teoretické části byla popsána svátost bířmování, bar micva, bat micva. V teoretické části byla pozornost věnována zejména původu, podstatě, průběhu a struktuře těchto rituálů. Zmínka byla také o rituálních předmětech.

Praktická část analyzovala rozhovory s mladými lidmi, kteří v posledních letech jeden z uvedených rituálů absolvovali. Jednalo se o výzkum kvalitativní, charakteristika výhod a nevýhod tohoto typu výzkumu jsou také součástí praktické části bakalářské práce. Za pomoci nestrukturovaných rozhovorů se sedmi vybranými respondenty a respondentkami proběhlo šetření, jehož hlavním cílem bylo zjistit, jakou roli v životě nábožensky založeného člověka hraje bířmování, bar micva a bat micva.

V závěru výsledků výzkumu jsem tedy shrnula, jak jsou tyto rituály pro dané jedince důležité a jaké životní změny jim přinesly.

Dospěla jsem k zjištění, že mezi vybranými respondenty nebyl nikdo, kdo by obřad vnímal jako nedůležitou vzpomínku, která by ho v ničem nikam neposunula. Vliv a význam těchto rituálů je tedy i pro dnešní mládež zásadní.

Ve světském životě se tedy takto významné iniciační obřady dospělosti nenachází. V oblasti náboženské si však mohou jedinci zvolit, zda chtějí rituál absolvovat a následně se na něj mohou také řádně připravit, což dle jejich slov vede k zodpovědnosti a uvědomění, které jsou pro dospělost nutné.

7 Seznam použitých zdrojů

ALEXANDER, Bobby. *Ritual and current studies of ritual: overview*. Rodopi Bv Editions, 1990. ISBN-10: 9051831781.

ALTRICHTER, Michal. *Studijní texty ze spirituální teologie IX.: o Duchu Svatém a svátosti biřmování: kolektivní monografie*. Vyd. 1. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2012. ISBN 978-80-7412-123-4.

BAUMANN, Arnulf H. *Co by měl každý vědět o židovství*. 1. vyd. Praha: Kalich, 2000. ISBN 80-7017-205-3.

Bible: překlad 21. století. Vyd. 1. Praha: Biblion, 2009. ISBN 978-80-87282-00-7.

BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-378-9.

ELIADE, Mircea. *Iniciace, rituály, tajné společnosti: mystická zrození*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2004. Eseje/studie. ISBN 80-7226-901-1.

FISHBANE, Michael A. *Judaismus: zjevení a tradice*. Vyd. 2. Praha: Prostor, 1999. Obzor (Prostor). ISBN 80-85190-95-8.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

MALINA, Jaroslav. *Antropologický slovník, aneb, Co by mohl o člověku vědět každý člověk: (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2009. ISBN 978-80-7204-560-0.

MOORE, Thomas. *Temné noci duše: průvodce na cestě těžkými životními zkouškami*. Vyd. 2. Překlad Markéta Hrbková-Bidlová. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0639-2.

NEWMAN, Ja'akov a Gavri'el SIVAN. *Judaismus od A do Z: slovník pojmů a termínů*. Dot. 1. vyd. Praha: Sefer, 1998. Judaika. ISBN 80-900895-3-4.

NOSEK, Bedřich a Pavla DAMOHORSKÁ. *Židovské tradice a zvyky*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1518-9.

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. Vyd. 4. Praha: Kalich, 2006. ISBN 80-7017-029-8.

POKORNÝ, Ladislav. *Světlo svátostí a času*. 2. vydání. Praha: Zvon, 1990. ISBN nevedeno.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.

STERN, Marc. *Svátky v životě Židů: vzpomínání, slavení, vyprávění*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2002. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 80-7021-551-8.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezm. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0629-2.

VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. Mythologie. ISBN 80-7106-178-6.

PETRUSEK, Miloslav a kol. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.

VRIES, S. *Židovské obřady a symboly*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2009. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-963-8.

WATTS, Alan. *Mýtus a rituál v křesťanství*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1995. ISBN 80-85880-09-1.

8 Seznam příloh

Rozhovor Liliya, 23

Já: Popiš svými vlastními slovy co nejpodrobněji, jak probíhalo tvé biřmování:

Biřmování předcházela příprava. Chodili jsme asi rok do kostela, kde byl náš farář. Scházeli jsme se asi každé tejdne jednou, v šest nebo v sedm. Sedli jsme si a on probíral obecné věci o víře. Třeba desatero božích přikázání – jak to bereme my, jak se vše mění v průběhu generací. Potom jsme probírali taky témata, který jsou obvykle tabu, jako je třeba homosexualita a tak podobně. On nám říkal jeho vlastní názory, jak se staví například k sexualitě. To bylo dobrý, protože nás tam bylo asi tak osum, byli jsme všichni hrozně mladí a měli jsme na něj podobný otázky. A on byl takový, že se nebál odpovídat.

Jinak nás to připravovalo na to, abychom jakoby vůbec věděli, co to biřmování je, takže nám vždycky na začátku objasnil, co to vůbec je za akt. Takže nám každou hodinu říkal, že si musíme být jistí, že to chceme udělat, abychom doopravdy věděli, do čeho jdeme. Protože je to stvrzení víry, když už je člověk dospělej. Když jdeš ke křestu a jsi malý dítě, tak si to určitě nevybereš, to udělají rodiče. Ale tohle je první a jediná možnost, kdy si to můžeš vybrat sám.

Šla jsem k biřmování někdy po Velikonocích společně s asi šesti lidma. Byla to normální mše svatá, ale bylo v ní zahrnuto tady to biřmování. To znamená, že když byl úvod té mše svaté, tak jsme šli všichni v úvodu za farářem. Byli jsme slušně oblečení, měla jsem hezké šaty, kluci měli kvádra, a potom po evangeliu kněz řekl, aby biřmovanci předstoupili k oltáři. Tak jsme přistoupili a on se nás ptal, jestli souhlasíme s tím, co děláme, jestli jsme si jistí a jestli jsme nezměnili názor. Takže jsme všichni řekli ano. Celej kostel řekl ano. A potom se ptal kmotrů, jestli si uvědomují svou zodpovědnost, musí se totiž za své biřmovance modlit. Kmotrou byla moje sestra. Ptali se mě taky na moje biřmovací jméno, a proč jsem si ho vybrala. Moje jméno je Laura. Byla to dívka, která pomáhala znásilněným ženám a dětem. Nakonec byla sama

umučena a blahorečena. Mně jsou děti blízký a tematika žen taky, tak proto jsem si vybrala právě ji.

Musím říct, že to biřmování pro mě mělo velký význam, protože jsem si konečně mohla vybrat, jestli chci být tou správnou opravdovou právoplatnou křesťanskou. Předtím to za mě vybrali rodiče, takže musím říct, že to pro mě byla jedna z nejdůležitějších věcí v životě, která mě samotné dala vědomí toho, že jsem křesťanka a zvolila jsme si to sama, nikdo mě k tomu nenutil. Když jsem dospěla, tak jsem si sama potvrdila tu cestu, ke které mě dřív vedli rodiče. Takže mě to posunulo dál a cítila jsem se dospěleji.

Ale pokud jde o otázku víry, tak upřímně nemůžu říct, že by se pro mě něco změnilo. Protože tou křesťankou jsem v duši byla i předtím a tohle bylo jen takový stvrzení. Změnilo se jen to, že teď už vím, že to bylo jen moje rozhodnutí, ale co se týče víry, nezměnilo se pro mě nic

Rozhovor Jitka, 21

Já: Popiš svými vlastními slovy co nejpodrobněji, jak probíhalo tvé biřmování:

Já jsem byla biřmovaná ve 14 letech a rozhodla jsem se pro to sama. Rodiče mi do toho vůbec nepovídali, což považuju za nejdůležitější věc na celém tom biřmování. Protože ostatní obřady, jako třeba křest nebo svatý přijímání vždycky nějak zařídili rodiče. A potom teda přišlo biřmování, na který jsem se já sama přihlásila, protože jsem chtěla mít vše jakoby kompletní, přece jen jde o rituál duchovní dospělosti, takže jsem na něj jít chtěla. Tomu předcházela příprava, která probíhala rok, a tam jsme se učili o církvi, jejích zvyklostech a třeba co je její zásadní problém.

Samotný biřmování bylo teda po roce, a tam arcibiskup obcházel a dělal nám všem na čele křížek. Bylo nás tam hrozně moc, asi osmdesát, protože se u nás konalo biřmování po hodně dlouhé době. Takže byla to spíš taková rychlovka, samotnej ten obřad nebyl něco extra zásadního, všechno to důležitý přišlo až potom. Ani kmotru jsem moc neřešila, mělo by se to vybírat trošku líp, ale já moc nevěděla koho.

Od té doby jsem si totiž začala uvědomovat, že když jsem věřící, tak mám tady na světě jakoby nějaký poslání. Když jsem teda pokřtěná a už i biřmovaná, tak mám v církvi nějaký úkol, a tím je to, že můžu lidem vysvětlit, co je dobrý a špatný, a že tu víru můžu dál šířit.

Dřív jsem byla nejistá v tom, jestli mám říkat spolužákům, že chodím do kostela, nikdy jsem o tom moc nechtěla mluvit. Ale biřmování mi dalo jakousi jistotu a díky tomu jsem ze za to přestala stydět a došlo mi, že je jenom dobře, když o tom budu mluvit. Mám od té doby mnohem lepší pocit a fakt mě to posunulo dál. Hlavní na tom všem je, že jsem se rozhodla sama a věděla jsem, co dělám a proč.

Rozhovor Samuel, 21

Já: Popiš svými vlastními slovy co nejpodrobněji, jak probíhalo tvé biřmování:

Já jsem se vlastně přihlásil na biřmování před čtyřmi roky, takže mi bylo nějakých sedmnáct. Víím, že předtím jsem o tom nijak zvlášť nepřemýšlel, ale tehdy to bylo hlavně z toho důvodu, že to byl myslím nějaký vyhlášený rok biřmování. U nás na vesnici se to biřmování nedělalo každé rok a zrovna ten rok se to otevřelo a byla možnost k tomu jít. Šli jsme vlastně já, ségra a ještě další dvě kamarádky, řekli jsme si, že do toho půjdem a společně se přihlásíme. Ale vlastně jsme jen tak využili situace, v podstatě jsme o tom moc nepřemýšleli.

Vím, že ta příprava byla docela dlouhá, myslím, že půl roku a zrovna náš pan farář byl na to dost pečlivej. Ale pravdou je, že si z té přípravy skoro vůbec nic nepamatuju, bylo to jednou týdně večer, to víím. Na začátku jsme rozebírali vyznání víry a ptal se nás na různé otázky. Samotnej obřad proběhl v květnu a byli jsme tam teda jen my čtyři, bylo to na vesnici, takže to nebylo nijak velký, normálně při nedělní bohoslužbě, byla tam rodinná atmosféra.

Když tak o tom teď přemýšlím, tak si říkám, že mě možná trochu mrzí, že tenkrát jsme se jen tak chopili příležitosti a nepřemýšleli o tom. Kdybych to měl brát z hlediska vnitřní připravenosti, tak mi to tenkrát přišlo hrozně brzo, že bych třeba šel až teď. Ale

myslím si, že ve výsledku to vůbec nevádí, že to o tom až tak není, že naopak když člověk to biřmování přijímá, tak absolutně nemusí rozumět všemu. Vlastně tím spíš asi vyjadřuješ, že tomu chceš rozumět a prostě že chceš zvolit tuhle cestu. I když si v té době asi úplně neuvědomuješ, co to vlastně znamená. Dá se i říct, že doopravdy není člověk připravený asi nikdy. Prostě se ta situace naskytla a rozhodně to neberu jako nějaký špatný krok. Vzpomínám na to rád, i když teda z příprav si toho fakt moc nepamatuju. Přijde mi, že ten obřad sám neznámá až tak moc, spíš až teď, když na to vzpomínám, tak vidím, co se třeba změnilo.

Já: Bylo by možné nějak přiblížit, co se ve tvém životě po biřmování změnilo?

Od té doby jsem se třeba začal víc ptát, víc tak nějak pátrat, hledat a víc se zajímat o víru. Je pravda, že to biřmování je pro to docela dobrým krokem. Byl jsem takovej jistější a cítil jsem se dospělejší. Určitě mě to posunulo, ale nemůžu říct, že bych si to uvědomil tenkrát, to ne.

Rozhovor Nathanael, 19

Já: Popiš svými slovy co nejpodrobněji, jak probíhal tvůj obřad bar micva:

Připravoval jsem se na bar micva asi tak rok dopředu. Nejdřív mě učil požehnání před čtením Tóry a tu svou část jsem teda musel umět nazpaměť. Bylo to celkem těžký, ale pořád ne tak moc, jak třeba učení haftary. Nebylo ani tak náročný si to zapamatovat, ale spíš se naučit, jak to správně vyslovovat a hlavně v tom textu jsou znaménka, který určují melodii toho textu, to bylo pro mě asi ze všeho nejtěžší.

Bylo mi teda třináct v té době, nepřipadal jsem si ještě úplně dospěle, ale už tenkrát jsem věděl, že je to velká událost, hlavně teda pro celou mou rodinu.

Učil jsem se taky, jak oblíkat modlitební řemínky a změnou po bar micva bylo hlavně to, že od té doby si je při ranních modlitbách musím oblíkat pořád. Beru to ale jako příjemnou povinnost, cítím se pak tak nějak líp, že už fakt patřím do naší komunity. A už se s nima nedomodlí jen táta, ale můžu i já.

Další změna, kterou mi ten obřad přinesl, tak bylo to, že už jsem počítanej do minjanu, z toho měl radost hlavně táta a ostatní dospělí muži, že se k nim už můžu přidávat.

Vzpomínám si na ten večer, když jsem slavil třináctý narozeniny, takže to vlastně bylo těšně před bar micva. Byla to taková velká sešlost, šli jsme s našima na jídlo a pozvali jsme i kamarády. Tam jsem si mohl trochu vyzkoušet, jaký to pak bude mluvit před lidma a číst Tóru, takže jsem mluvil o tom svém oddílu Tóry, kterej jsem měl při bar micva číst. Taky jsem tehdy dostal nějaký dárky, takže to byla hezká oslava a měl jsem radost hlavně z toho, že mě všichni chválili a asi se jim to moje povídání líbilo.

Další sobotu už teda proběhl skutečnej obřad. Bylo to, řekl bych, velkolepý, protože tam byla spousta lidí a byl to pro mě velkej zážitek. Cítil jsem se hrozně důležitě, když jsem četl haftaru. Byl jsem teda trochu nervózní, ale všechno se povedlo, moje rodina byla se mnou nejspíš spokojená.

Nejdůležitější pro mě byla asi ta rodina, naši mě odjakživa vedli k dodržování všech tradic a já jsem byl za to rád. Bylo to tak nějak jasné, že budu mít bar micva, ale zase nedá se říct, že bych to dělal jen kvůli rodičům, chtěl jsem to sám.

Popravdě jsem asi nečekal, že se budu cítit tak poctěně, nebo jak to říct. Byl to silnej zážitek, pamatuju si to, jako by se to stalo včera.

Já: Cítil ses dospěleji?

Jo, rozhodně jo. Teda nevím, jestli přímo dospěleji, byl jsem pořád dítě, ale už tehdy jsem si řekl, že bych se měl začít chovat trochu vážněji, že se to už ode mě očekává. Když to tak shrnu, jsem za to hrozně rád, ne každej si tím rituálem prošel a je to podle mě škoda.

Rozhovor Adam, 18

Já: Popiš svými slovy co nejpodrobněji, jak probíhal bar micva:

Tak ta moje příprava probíhala asi rok a půl. K rabínovi jsem chodil jednou týdně na učení, jak se co má zpívat, co přesně budu říkat, kdy co dělat a jaký požehnání budu nad čím říkat. Ale nakonec po tom všem se zjistilo, že vůbec nic, ale jako vůbec nic z toho, co mě pak rabín učil, nebudu potřebovat. Po roce a půl asi. Zjistil jsem to tak, že se mě táta ptal, co tam dělám a co se učím. Protože tehdy táta ještě nebyl tak nábožensky založený jako dnes. Protože táta je dneska sám rabín, tak bych jinak chodil k němu, on se rozhodl vzít něco do vlastních rukou a dělat všechno sám. Teď by to teda vypadalo úplně jinak.

Takže pan rabín mě naučil spoustu věcí, spoustu zpěvů, který ale upřímně bohužel k ničemu nebyly. To není nic proti němu, to on nevěděl, že dělá, akorát mě učil špatný úseky a pro špatnou komunitu, špatnej směr. Já jako rodina jsme konzervativní, táta je teď ortodoxnější teda. Pan rabín mě učil to ortodoxní, to jsem úplně nepotřeboval. Učil jsem se taky navlíkat modlitební řemínky, ty se navlíkají teda při modlitbě ráno a večer, prostě kdy člověk může. Já ale nejsem ortodoxní, navlíkám si je jen, když se děje něco opravdu důležitýho.

Do bar micva tehdy zbývalo asi tři měsíce, tak se našel další rabín. Chodil jsem měsíc k němu. To bylo fajn, učil mě číst nějakou parašu, úsek Tóry na tento týden. Ale zase se nakonec ukázalo, že mě učí něco špatnýho, něco jinýho. Takže jsme šli zase k jinému, tentokrát k rabínovi z Izraele. Byl strašně milej, strašně hodnej a vstřícnej, byla s ním fakt radost se učit. A to já neříkám často. Tak mě naučil prakticky všechno, co jsem měl vědět. Naučil mě, jak číst. Četl jsem to s fonetickým přepisem, já totiž hebrejsky neumím plynule, a bylo by to trapný.

Hned potom jsme měli ten obřad. Tam jsem si na sebe poprvé vzal kravatu, měl jsem z toho hroznou radost. Nakonec to dopadlo úplně jinak, než jsem čekal. Já jsem četl jeden úsek, dalších šest lidí četlo další část té paraše. Třeba můj táta, můj kmotr, návštěva z Izraele a všichni možní. A tím to prakticky skončilo, já jsem řekl to požehnání nad vyndáváním Tóry. Nebylo to přesně tak, jak jsem si představoval, bylo

to pro mě trochu improvizace, ostatní celkem věděli, co dělají, a já dělал spíš to, co mi řekli. Ale myslím si, že to dopadlo poměrně dobře.

Poté se šlo slavit. Je to hrozně důležitý pro toho člověka jako takovýho, takže tam byla spousta lidí. Půlka rodiny z Izraele z tátovy strany, spousta lidí z Čech, kteří třeba nejsou židi, taky pár lidí ze školy jsem pozval. Pak se šlo na večeři.

Já: Takže myslíš, že obřad byl pro tebe důležitý a něco se pak v tvém životě změnilo?

V tu chvíli to bylo pro mě moc důležitý, protože jsem vychovávaný k tomu, hlásit se k židovské identitě. Jsem s tím spokojenej, jsem pyšnej, a i když si to neberu tak nějak k srdci, že bych se podle toho choval celý den jako ortodoxní člověk, tak určitě se tak snažím aspoň přemýšlet. Co je správný, nejen z toho lidskýho hlediska, ale i z toho vyššího.

Do těch třinácti let před bar micva jsem si říkal, že třeba tohle ještě nemusím, tohle ještě není povinný, je to jen na zkoušku a ještě oficiálně nemám všechny ty povinnosti. I když ani teď doopravdy nemusím, tak se o to ale snažím.

Rozhovor Eva, 25

Já: Popiš svými slovy co nejpodrobněji, jak probíhala tvá bat micva:

Já jsem se narodila v devadesátém roce, takže tady moc obřadů nebylo. Já byla vlastně první po dlouhé době, co měla obřad bat micva. Bylo to pro mě hrozně důležitý, ale nejdřív řeknu celej ten příběh. Můj případ je takovej dost specifickej, protože můj obřad probíhal úplně jinak než jiný bat micva.

Já jsem si tenkrát prostě řekla, že chci být bat micva, což je vlastně dcera skutku. Jenže všichni mi říkali, že když jsi holka, tak se to dělá jen ve dvanácti a že vlastně jen jdeš, řeknou tvoje jméno nahlas a to je všechno. Já jsem byla hrozně našťvaná, hrozně mi vadilo, že kluci jdou číst k Tóře a holky nic, jen se řekne jejich jméno, občas teda mívaj

i takovej proslov. Já jsem řekla, že tohle prostě nechci. Odpolední škola začala dělat přípravný kurzy pro kluky a holky na bar a bat micvu. První, kteří tam byli, to byli moji kamarádi, dva kluci, a já jsem si říkala, jak je to hezký a dojemný a smysluplný, že se tak připravovali a učili. No a někdo se mě zeptal, jestli bych nechtěla taky. Tak jsem řekla, že jo, a že půjdu s jedním kamarádem, v té době mi bylo šestnáct. Příprava byla o čtení Tóry, což bylo hrozně fajn. Z odpolední školy jsme už uměli nějaký písmenka přečíst, ale v Tóře se to čte jinak a hlavně musíme ten text pochopit a pak o něm něco říkat.

My jsme si vybrali datum, bylo to na chanuku a pak jsme nevěděli, jakou synagogu si vybrat, aby pro nás měla smysl. Už nevím, koho to napadlo, ale někdo z nás nakonec řekl, že bysme to mohli udělat v synagoze v Terezíně. Tam se totiž po válce objevilo sedm ukryvaných synagog a ta jedna je otevřená pořád. Bylo to dost důležitý místo, lidé tam za války vyznávali svou víru a myslím, že část jeho i mé rodiny byla do Terezína poslaná. Takže tím to bylo hrozně symbolický. Šlo o to, že jsme mladí, stojíme tady a chceme něco dělat. Zároveň respektujeme a uctíváme tradici našich předků. Tento náš výběr synagogy byl hrozně netradiční, od války tam nikdo neměl ani bar ani bat micvu.

Udělalí jsme pozvánky a měli jsme autobus z Prahy plnej lidí, bylo jich tam asi padesát a bylo to hrozně hezký, to místo tomu dodalo určitej smysl a tím, že jsme tam zapalovali chanukový světla a četli z Tóry, to samozřejmě lidi zasáhlo.

Díky výchově, otevřenosti mých rodičů, odpolední škole a pak vyvrcholení tímto vším jsem si uvědomila, že já mám vlastně sílu něco změnit a dělat. Potom jsem začala být mnohem víc aktivní, jela jsem na školení, ať můžu dělat s dětma. Byla jsem ve vedení různých židovských náboženských spolků a fakt jsem se do toho zamilovala. Pak jsem odjela na rok do Švédska studovat židovské texty a v té době jsem už organizovala spoustu věcí.

Hlavní věc, co se po tom rituálu bat micva stala, bylo zrušení té odpolední školy asi půl roku po tom mým rituálu. Byli tam nějaký problémy, málo dětí a tak dál. No a nám se tu školu podařilo před pár měsíci znovu otevřít. Máme tam děti dětí těch původních zakladatelů a zakladatelek. Takže pro mě to má fakt velkou symboliku a je to pro mě důležitý. Ne vždycky je ale v malých komunitách možnost tu důležitost vyjádřit a spojit se s tím, co každému vyhovuje. To se teď snažím nabízet těm dalším generacím.

Tohle je vlastně konzervativní směr judaismu, u obřadu jsem četla z Tóry i já, což obvykle holky nedělají. Je to taková moderní ortodoxie podle mě a je to o tom, že žena má stejnou váhu a stejný postavení jako muž a tyto hodnoty jsou pro mě důležité. Neumím si představit, že by u toho obřadu můj kamarád četl a já bych seděla někde v koutu. Tehdy to byla jedna z prvních možností, pak to myslím udělaly ještě další dvě holky, ale fakt to není obvyklý. Já jsem na bat micva už hrozně dlouho nebyla, hlavně teda proto, že se na ně skoro vůbec nezve, zve se jenom na bar micva.

Rozhovor Marie, 18

Já: Popiš svými slovy co nejpodrobněji, jak probíhala tvá bat micva:

Jelikož mám židovské předky jen z tátovy strany, tak jsem podle halachy vlastně jen poloviční židovka, takže jsem nejdřív musela projít dlouhým procesem. Musela jsem jít na zasedání rabínů, ti s tebou dělají různé rozhovory a potom uznají, jestli tě do té komunity přijmou a uznají halachickou židovkou. Na to jsem se připravovala asi rok, musela jsem se učit všechny základní informace jako svátky a tradice. Pak mě teda uznali židovkou, že ten důvod, kterej mám, je pádnej. Nakonec jsem teda ještě musela jít do mikve, což je taková náboženská koupel rituální před bohem. Tam se musíš nahá ponořit a říct modlitby, abych byla rituálně čistá.

Takže tím pádem jsem už problém s halachou neměla. Když chceš mít bat micvu, tak právě musíš být halachickým židem správně.

Potom jsem se teda začala připravovat na bat micvu, měla jsem vlastního učitele z naší komunity. Scházeli jsme se a probírali, jak vypadají všechny bohuslužby. Musela jsem se teda naučit tyhle tradice a pravidla. Pak jsem se musela naučit číst hebrejsky. Na škole se hebrejsky sice učím, ale potom při té bat micvě se čte z Tóry, a to je biblická hebrejščina, takže to je mnohem těžší, liší se to.

Tak jsem se to musela začít učit, abych pak zvládla přečíst ten úryvek, kterej byl předurčen na tu moji bat micvu. Ta bat micva je vlastně něco jako přijetí té osoby do

komunity a je to důležitý v tom, že seš jakoby poprvé přivolána k tý Tóře a můžeš z ní číst, takže to je hodně důležitý moment.

Měla jsem teda studovat ten svůj oddíl a zamyslet se nad ním a říct, co pro mě znamená a najít v tom důležitý moment. Měla jsem si k tomu připravit drašu, což je vlastně takovej výklad nebo můj pohled na ten příběh.

No a vlastně jsem se pak musela učit všechny kroky, co se dějou u bat micvy, naučit se všechny požehnání před čtením z Tóru, u jeho čtení a tak. Taky se u toho bere talit, to je takovej šál, je to něco jako krytí, protože Tóra je posvátný text. Mě bylo vlastně šestnáct v té době, správně to v židovství dělaj dívky ve dvanácti, ale ve dvanácti jsem ani nebyla rozhodnutá o tom, že chci být židovka, takže o tom jsme se s tátou nebavili.

Ale jsem za to mnohem radši, protože jsem si k tomu mohla dojít sama, sama za sebe jsem se rozhodla, takže nešlo jen o učení nějakých těch tradic, ale hlavně o můj vlastní pocit a poznávání toho náboženství. Takže jakoby mně to nevadí, že jsem to měla až takhle později.

Podle ortodoxních nebo těch tradičních odvětví judaismu nemají ženy povoleno číst z Tóry, ani seděli v synagoze s muži. Ale my jsme reformní komunita, takže my tyhle věci nemáme a právě i ženy u nás můžou číst. Myslím, že to je jedinej rozdíl v těch bat micvách mezi reformníma a ortodoxníma.

A jinak samotná ta bat micva, to bylo hezký, protože celá komunita o tom věděla a je to hlavně o tom, že tě pak přijmou mezi sebe, že jsem už jakože dospěla v tý víře. Takže tam byli moji přátelé a rodina a bylo tam docela plno, tak jsem byla ráda, že ti lidi přišli a podpořili mě.

Tam mě vyvolali mým hebrejským jménem, ukázali na místě tý Tóry, kde mám zrovna číst, a to musím pomocí toho talitu, toho šátku políbit a sroluju ten svitek. Řeknu požehnání před čtením a normálně se pak jakoby zpívaj ty čtyři verše, ale já neumím zpívat, tak jsem to jen četla v hebrejštině, a pak se ten úryvek čte i v češtině. Potom jsem měla tu drašu, to povídání.

Nejdojemnější moment z toho všeho bylo, když můj táta měl požehnání jako za dceru, bylo to prostě něco pro rodiče. A to bylo asi poprvý, co jsem svého tátu viděla brečet dojetím, takže to byl hrozně silnej zážitek.

Já: Takže myslíš, že se potom v tvém životě něco změnilo?

Jakože ten první moment asi ne, já jsem byla nejdřív ráda, že to mám za sebou. Byla jsem totiž hrozně nervózní a celej rok jsem se na to učila, takže ta příprava byla náročná, ale teďka zpětně, když jsem se nad tím zamýšlela, tak jsem si asi uvědomila, že teď vidím, jak mě ta komunita přijala. Ti lidi mě berou trochu jinak, mám pocit, že jsem je víc poznala a cítím se v tý společnosti líp. Už i přebírám nějaký další zodpovědnosti, který tam ti lidi maj, že teďka jsem dostala za úkol si připravit ještě nějakou další drašu.

Je to zajímavý, člověk má pak pocit, že má nějaký místo a že kdykoli se děje něco špatnýho, tak může za někým jít. To mě pak právě utvrdilo v tom, že jsem se rozhodla správně pro tuhle víru a víc mě to tak nějak nakoplo. Snažím se chodit častěji do synagogy, slavit ty svátky a celkově se o židovství ještě víc zajímat.